

Naše vzgojno delo ne sme biti formalno

Ko se je četrti plenum zavzel za večjo socialistično demokracijo, za pospešeni razvoj samoupravljanja, za svobodno izražanje mnenj, se je prav gotovo povečala tudi vloga posameznika v naši družbi. Tu pa je za zmago naprednih stališč vedno bolj važna kvaliteta njegove osebnosti in njenega dela ter višja stopnja idejne sposobnosti. Zato je razumljivo, da je poudarjen pomen vzgojnega dela in ideološkega izobraževanja ter postavljena zahteva po poglobljenem idejnopolitičnem izgrajevanju lastne osebnosti.

Oblikovanje idejnega lika mladine, njenega materialističnega svetovnega nazora, je temeljna naloga pedagogov. Znano je, da si mlad človek ustvarja svojo podobo o svetu v vsakdanjem stiku z življenjem. Ko aktivno sodeluje v organizacijah, društvih, klubih, spoznava in rešuje družbene probleme ter tako gradi tudi lastno osebnost. Tako šola zdaleka ni edini dejavnik, ki lahko ideološko vpliva na mladino, ker pa je njeno delo načrtno in sistematično, je njen idejni vpliv izredno močan.

Kolikokrat slišimo, da je izobraževalna stran našega učnega procesa dobra, da učenec pridobi v šoli dosti intelektualnih spoznanj, da pa je čustvena stran tega procesa premalo razvita in poudarjena.

Mislim, da ima vzgojitelj največje možnosti za vzgojni vpliv na otroka pri neposrednem stiku z njim, pri delu v razredu. Živa, izgovorjena beseda, razlaga, je učinkovita oblika vzgojnega vpliva. Njena uspešnost pa je slej ko prej odvisna od učiteljevega nastopa, njegove osebnosti, zgleda, od njegovega prepričanja in značaja, kjer njegove besede nikoli ne pridejo navzkriž z njegovimi idejami. Odvisna je od vzgojiteljevega idejnega bogastva, kajti damo lahko le to, kar imamo.

Pred kratkim smo širom Slovenije sestavljali nove podrobne učne načrte. In kot da bi se dogovorili, smo menda kar vsi pri vsaki učni snovi navajali tudi učnovzgojni smoter. Ali nismo tu napisali prenekatero frazo, deklarativnega stavka, parole. In če smo tako storili, smo pokazali, da jemljemo naše vzgojne naloge formalno. Splošne in načelne formulacije, ki smo jih lahko tam prebrali, in ki veljajo malone za vse predmete in za vso učno snov, dokazujejo, da nismo znali izrabiti vsega idejnega bogastva, ki nam ga odpirajo ali drugo poglavje učne snovi.

Naš pouk je idejen, saj poučujemo v duhu ideologije našega, tj. vladajočega razreda. Postavljene smotre pa bomo dosegli le, če bomo tudi spreminjali značaj in oblikovali zavest. Ideološki boj je pri nas še vedno živ. Zato moramo otroka pripraviti nanj. Vsi predmeti v šoli so odlično vzgojno sredstvo, če bomo znali iz njih izluščiti tiste učnovzgojne smotre, ki jih velja posebno poudariti pri konkretnih učencih in v konkretnem razredu.

Mladega človeka bomo svetovnonazorsko oblikovali le, če se bomo za to osebno zavzeli. Dvigamo se nad mehanične oblike poučevanja, poglobljajmo naše pedagoško in psihološko znanje in poznavanje znanstvene teorije, da bomo kos zahtevni in občutljivi nalogi, kot je ideološko izobraževanje.

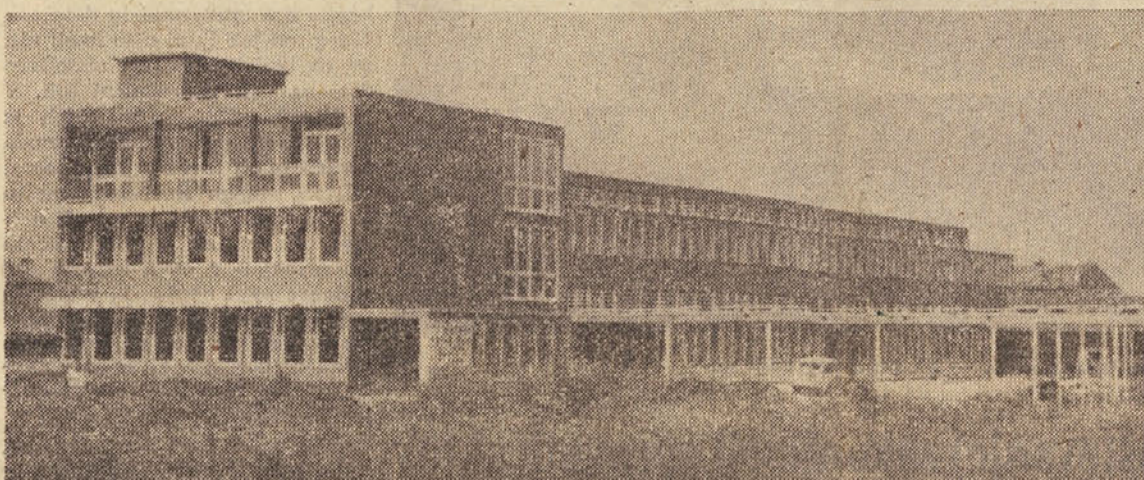
Ko bomo pri učencu oblikovali materialistični svetovni nazor, bomo trčili tudi na drugačna in nasprotna pojmovanja, pa tudi na negativne vplive njegovega okolja. Naš učenec tudi s svetovnonazorskega vidika najbrž ni nepopisan list. In tako bomo morali naš vzgojni proces nenehno povezovali s procesom prevzganja.

Razvijajmo in usmerjajmo otroku predstavo o svetu, gojimo njegova čustva in jim dajajmo razumsko osnovo. Izogibajmo se praznega besedičenja in donečih, toda abstraktnih fraz. Ne ukazujmo in prisiljujmo, ne uvajajmo administrativnih ukrepov in ne

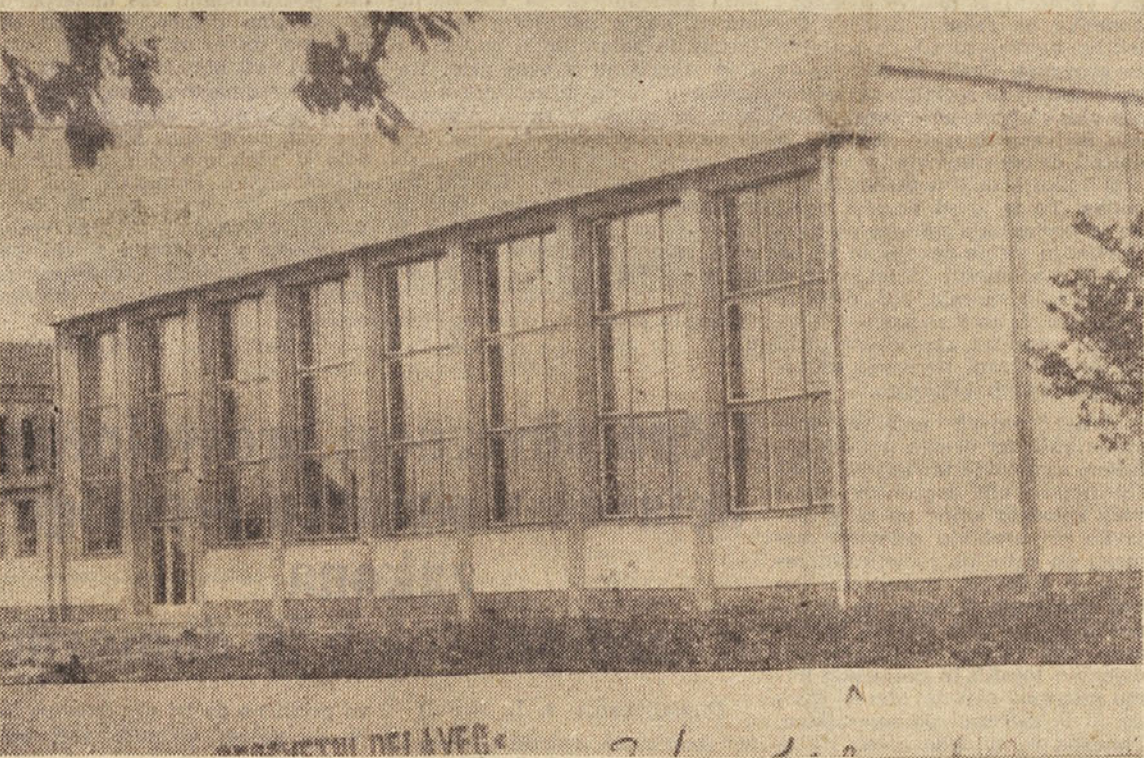
izrabljajmo avtoritete. Naša metoda naj bo metoda skupnega dela, prepričevanja, osebnega zgleda, poslušujmo se dokazov in bodimo strpnji.

Učenci nam bodo hvaležni za naš trud, saj niso redki primeri, ko je mlad človek notranje razklan, ko niha med dvema pogledoma na svet in pri odločitvi nujno potrebuje našo pomoč. Oblikovan svetovni nazor jim bo pomagal, da bodo lažje razumeli našo stvarnost, se uspešneje vključili v družbene procese in da bodo njihova dejanja vedno plod njihovih misli.

Velimir Batič

Osnovna šola Izola: lepa, moderna stavba, arhitekturno usklajena z okoljem in grajena po sodobnih pedagoških zahtevah. (Za zdaj ima za telovadnico rezerviran samo prostor, kjer naj bi stala.)

Osnovna šola Hrpelje — novozgrajena telovadnica zraven starega šolskega poslopja. (Foto: S. Aglič)

Pripombe k osnutku zakona o izobraževanju in vzgoji na drugi stopnji

Kmalu bo za nami naporno šolsko poletje, saj je bilo potrebno pripraviti republiški zakon o financiranju izobraževanja in vzgoje ter zakon o izobraževanju in vzgoji, oziroma bolje: zakon o srednjih šolah in domovih za učence v SR Sloveniji.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je dal v razpravo osnutek prvega zakona 5. julija, drugega pa 29. julija. Zato, ker se bolj mudi, saj se je poletje pomaknilo v september, in zato, ker je tematika zanimivejša, imamo o prvem osnutku že niz prispevkov

v časopisju (Delo, Večer, Naši razgledi, Prosvetni delavec itd.), niz diskusij z ravnatelji šol in drugimi družbenimi delavci v Ljubljani, Mariboru in drugod. Zaradi izredne živahnosti razprav, števila sestankov, mnogih udeležencev in zanimive tematike lahko pričakujemo veliko pripomb in predlogov, ki bodo vplivali na to, da bo financiranje izobraževanja kar najboljše. Ta optimizem je opravičljiv predvsem zaradi pomembnosti izobraževanja. Če bi pedagoški delavci (in drugi) toliko razpravljali o

svojem pedagoškem delu (o svojem proizvodnem delu), kolikor razpravljajo o delitvi sredstev, bi bile naše šole brez ponaviljavcev (delavnice brez izmečkov). Za obstoj nacije je pomembnost izobraževanja večja (ali vsaj enaka) oni, ki jo ima za obstoj njena armada. Iz teh dveh vidikov bi bili lahko povsem brezskrbni, da bo družba (zaradi lastnega obstoja) našla potrebna sredstva in ustrezne zakonske rešitve o optimalni delitvi teh sredstev.

BESEDA, DVE O KATEGORIZACIJI

Ker smo lahko zadovoljni s potekom razprav, ki bodo nedvomno vplivale na dokončno oblikovanje zakona o financiranju izobraževanja in vzgoje, naj damo nekaj subjektivnih mnenj o zakonu o srednjih šolah in domovih. Ta zakon rešuje nerešena in tudi že rešena vprašanja iz življenja in dela izobraževalnih in vzgojnih institucij. Zato je prav, da na prvo mesto postavimo izobraževanje in šole potem vzgojo (in ne obratno), saj zakon ne more zajeti vseh vzgojnih činiteľjev (1. člen). Prav je, da zakon obravnava vse srednje šole, t. j. institucije, ki sledijo končani osemletni šoli. Specifičnosti naj rešujejo statuti in notranji predpisi šol, zakon pa naj jih ne omejuje. V samem začetku (3. člen) osnutek zakona kategorizira šole druge stopnje v 2. poklicne, 3. tehniške, 4. umetniške in 5. gimnazijske. Tako ali drugačno »rangiranje« šol, ki imajo iste vpisne pogoje, a drugačen smoter izobraževanja in vzgoje, je smotno in nujno. Ne navsezadnje samo zato, da bi pomagali učiteljem in učencem k pravilni pedagoški selekciji, t. j. pri izbiri šole druge stopnje v odvisnosti z oceno v spričevalu o končani osemletki. Malo odličnjakov zaidel v šole št. 2 — poklicne, in le malo zadostnih učencev v šole št. 5 — gimnazijske.

Razen »rangiranja« potrebujejo šole tudi ustrezna imena: gimnazije — čuvajo tradicijo, umetniške in tehniške — označujejo svojo usmerjenost, novo ime pa so dobile mnoge šole, ki jih je razvoj povsem izločil, preoblikoval in jim dal nove naloge — to so poklicne šole.

Ime »poklicna šola« se je rodilo na pedagoškem Olimpu pred nekaj sedmimi leti. V teh letih se je ime utrnilo in letos bo uza-konjeno.

Slovenski pravopis (DZS — 1962 str. 611): poklic — a: učiteljski, svobodni poklic itd. Ni slučaj, da so avtorji SP v množici poklicev izbrali tak primer: »Quem dii odere, pedagogum facere.« Pri izbiri prvo označenega poklica so torej bogovi aktivno udeleženi.

verjetno tudi pri drugem primeru in drugih poklicih. Torej: »vocatio«.

Glede na to bi bile poklicne šole predvsem teološke, umetniške, telesno vzgojne ipd. Idealna selekcija je opravljena na podlagi vidnih in dognanih sposobnosti. Po končani osemletki učenec sledi »klicu« in ne da bi se prav posebe no trudil (v primeru, da ga bogovi ne mrzijo), doseže srečo v življenju.

Slovenci pa ne pojmujejo poklicev tako ozko kakor zapadnjaki. Poklic doseže tudi absolvent osemletke, ki ne sledi »klicu«, pač pa iz drugih pobud izbere šolo, ki ustreza npr. željam ali družbenemu položaju staršev. Postane lahko tehnik, administrator, laborant, pravnik, psiholog, zdravnik itd. Vsem tem šolam osnutek zakona odvzame poklicno usmerjenost.

Poklicne šole so vsekakor vse tehniške, višje in visoke; gimnazijam (ki so »brezpoklicne«) pa pomagamo z atributi: pedagoške, matematične, ekonomske gimnazije ipd.

Da bi zadržali na eni strani sedanje prizadevanje učiteljstva o osnovnih šolah, ki individualno pomaga učencem, predvidenim za tehniške šole in gimnazije, na drugi strani pa da ne bi odvzeli atributa poklicne šole vsem srednjim (razen gimnazijam), zlasti pa višjim in visokim šolam, ki so poklicne, bi mogli sedanje poklicne šole pravilneje imenovati industrijsko-tehnične. Te šole bi zajele sedanje šole druge stopnje, ki ne nosijo atributa popolne »srednje« le zato, ker ne trajajo štiri leta, kar je v sedanjem sistemu edini pogoj, da je šola druge stopnje »srednja«, ne glede na različne predmetnike (da o učnih načrtih ne govorimo) pri vzgoji istih profilov.

Atribut »industrijskega« je opravičljiv zato, ker šola vzgaja kadre za industrijo, in zato, ker se tudi obrt naglo industrializira. To velja tudi za deficitarne poklice, kakor so npr. peki, mesarji ipd. Atribut »tehnična« pa je opravičljiv zato, ker se industrijske šole humanizirajo s splošno-izobraževalnimi in tehničnimi predmeti.

Da bi dosegel izredno zahteven poklic, bi absolvent osnovne šole obiskoval štiriletno srednjo in vsaj štiri leta ustrezno visoko šolo ali fakulteto. Da bi dosegel manj zahteven poklic, bi obiskoval le srednjo štiriletno šolo, za še preprostejše poklice pa tri — ali tudi dveletno industrijsko-tehnično šolo.

Se vedno se ne zavedamo dovolj, kako velik je vzgojni pomen, ki ga ima praktični pouk. Le-ta ni sestavni del izobraževalnega in vzgojnega dela v poklicnih in tehniških šolah (6. člen), pač pa vsaj enakovreden partner slovensčini, matematiki, filozofiji, biologiji itd. v poklicih, tehniških, umetniških šolah in gimnazijah, t. j. v vseh srednjih šolah. Glede na različne naloge srednjih šol je fond ur različen. Seveda zaradi tega tam, kjer je bolj pičel (5. člen), ne more priti do poglobljenega znanja učencev.

SOLE — BREZPRAVNE ORGANIZACIJSKE ENOTE

Šole in domovi so zavodi (13. člen), ki imajo svoje statute (14. člen) in se lahko združijo v šolske centre (8. člen). Lahko se tudi ustanovijo kot organizacijske enote šolskih centrov ali drugih organizacij (50. člen). Ne more pa biti izobraževalni zavod občinska pisarna, ki združuje vse osnovne šole na določenem področju ter imajo v tem primeru pravico opravljati svoje izobraževalne naloge (tretji odstavek 50. člena), specifičnosti zavoda pa se prenese na pisarno. Videti je neverjetno, vendar ta odstavek stimulira velike delovne organizacije, ki so ustanovitelj večjega števila šol, da te šole preoblikujejo v brezpravne organizacijske enote, ki jih osnutek predvideva, ne glede na to, da so šole druga od druge oddaljene 150 km. Takšna integracija je nesmiselna in neprimerna zlasti v primeru, če ustanovitelj izkorišča le del kapacitete obstoječih šol. Menim, da ta odstavek ne sme priti v zakon, saj dovoljuje pedagoškemu delavcu, da samostojno opravlja svoje vzgojno-izobraževalne naloge z odvzemanjem samoupravnih organov pa mu odvzame samoupravne dolžnosti in pravice.

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 8. strani)

Učna obveznost prosvetnega delavca v osnutku predloga zakona o srednjih šolah in domovih

V razpravo je dan osnutek predloga zakona o srednjih šolah in domovih učencev v SR Sloveniji, ki naj vsaj v neki meri ponoti določena stališča v zvezi s srednjim šolstvom. Takšen zakon smo gotovo pogrešali vsi, čeprav smo praktično več ali manj obdelali vse te probleme v statutih in drugih splošnih aktih. Razumljivo je, da je bilo načinov, kako so obravnavali posamezna vprašanja, kakšna merila so do problemov zavzeli posamezni zavodi, toliko, kolikor je bilo teh zavodov, saj je vsaka šola obravnavala stvari po svoje, postavljala lastne kriterije in določila. Tako, za vsako šolo posebno tolmačenje določenih vprašanj, gotovo nismo mogli smatrati kot razvito neposredno demokracijo, temveč kot pomanjkanje določene reda, določene enotnosti, ki je službi, kakršna je šolstvo, nujno potrebna. Takšno enotnost pa sedaj pričakujemo z novim zakonom o srednjih šolah in domovih učencev v SRS.

Gotovo je, da predlagatelj ni želel dati dokončnih stališč o vseh vprašanjih, ker nekaj internega mora tudi pri enakih šolah pripadati posameznim delovnim kolektivom, pač pa se je lotil načelno osnovnih vprašanj, ki morajo biti enotno urejena. Ne bi bilo mogoče temeljito obravnavati vseh vprašanj, ki jih osnutek načenja,

rad pa bi se ustavil ob vprašanju delovne obveznosti prosvetnega delavca v drugostopenjskem šolstvu, ki ga omenjeni osnutek tudi načena.

Ko obravnavamo predlog kateragakoli zakonskega osnutka, moramo v vsakem primeru videti v njem njegov odnos do človeka, njegovo težnjo po zakonski ureditvi vseh tistih vprašanj, ki vključujejo človeka v družbeno dogajanje. Jasno je, da moramo v vsakem takšnem primeru videti pozitivna prizadevanja pri osvobajanju človeka in njegovega dela.

Ob obravnavanju delovne obveznosti učitelja v srednji šoli pa se mi zdi, da predlagani osnutek ne pomeni za prosvetnega delavca določenega napredka, temveč v večji meri nazadovanje. Nazadovanja pa bi pravno ne smeli uzakoniti in bi bilo potrebno omenjena določila drugače formulirati.

Spomnimo se, da smo še v dobi plačilnih razredov poznali splošno učno obveznost 22 ur tedensko, ki pa se je za določeno skupino predmetov (slovenski jezik, kemija, fizika, tuji jeziki, matematika) zmanjšala za eno ali dve uri tedensko. Iz tega bi v povprečju lahko sklepali, da je bila povprečna učna obveznost učitelja srednje šole verjetno blizu 21 kot pa 22 uram tedensko. Dalje mo-

ramo upoštevati, da se je po takratnih določilih štela pripravniškom manjša učna obveznost in tudi ljudje nad 25 let službe so imeli nekaj ur manj. Gotovo mi bo kdo očital, da se mi toži postarši administrativnem sistemu. Ne! To navajam zato, ker je prav od tega odvisno, kakšne kriterije bodo postavili v izobraževalnih skupnostih za financiranje drugostopenjskega šolstva, kakšna bo materialna osnova šol in končno, kakšen bo položaj prosvetnega delavca v prihodnje.

Pred približno tremi leti je republiški odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti skupaj z nekaterimi ustanovami za problematiko šolstva v SR Sloveniji dal priporočilo šolskim kolektivom, naj v svoji interni zakonodaji upoštevajo kot povprečno učno obveznost 20 učnih ur tedensko, kar pa se pri posameznih predmetnih področjih lahko poveča ali all pa pomanjša, o čemer sklepajo kolektivi sami. To je bil nedvomno določen napredek v urejanju delovne obveznosti prosvetnega delavca, katerega so kolektivni interno uzakonili v svojih pravilnikih o delovnih razmerjih, v pravilnikih o delitvi osebnega dohodka, skladi za šolstvo pa so ga upoštevali pri delitvi sredstev srednjim šolam. Omenjeno priporočilo je napravilo tudi določeno razliko med učno obveznostjo učitelja

teljev na prvostopenjski in drugostopenjski šoli.

Osnutek predvideva enotno obveznost 22 ur, brez kakršnekoli razlike med posameznimi učnovzgojnimi področji. V primerjavi z obveznostjo v administrativnem sistemu je v tem primeru povečana učna obveznost za okoli 5%, v primerjavi s prej omenjenim priporočilom pa kar za 10%. Zanimam me, ali je predlagatelj tega osnutka smatral, da delavci srednjih šol doslej — ob povprečni dvajseturni učni obveznosti — niso bili polno zaposleni, ali pa vsem tistim opravičilo, ki jih predpisuje poleg učne obveznosti, daje tako malenkosten pomen, da jih lahko skrči na minimum. Nedvomno je, da je ena ali pa druga postavka neutemeljena! Zdi se mi, da moramo ob vseh dosedanjih zahtevah pouka v srednji šoli pripisati uri pouka v razredu uro priprav ter korigiranja in predgleda izdelkov učencev. Ostalim opravičilo, ki so prav tako neobhodni del celotnega učnovzgojnega procesa, pa moramo dodatno prišteti kar precejšnje število ur, kar vse zneso veliko preko omenjenih 42 ur tedensko.

47. člen osnutka predvideva, da se učitelju srednje šole šteje v čas priprav najmanj 10 ur. Gotovo je, da je ta čas za priprave

PRIMER OSNOVNE ŠOLE ŠKOFLJICA

Če samoupravni organi niso dorasli situaciji...

Dva primera posebne vrste iz življenja šolskih kolektivov sta v zadnjem času prodrla v javnost: primer osnovne šole Kuteževo (občina Ilirska Bistrica) in primer osnovne šole Škofljica (občina Ljubljana-Vic). Oba sta narejena na precejšen odmev in različne komentarje tudi v tisku.

Značilnost obeh primerov je v tem, da je bil v ospredju odnos ravnatelja — delovni kolektiv, po drugi strani pa seveda tudi odnos šole — družba, ker nezdružljivi pojavi v življenju nekakega kolektiva ne morejo ostati brez posledic v odnosu družbene skupnosti do šole. Obakrat je prišlo do neljubih posledic in do nepotrebnega blatenja.

Pravzaprav je bistvo obeh primerov samo v nerazviti samoupravni zavesti članov delovnega kolektiva, v nezadostni aktivnosti samoupravnih organov na šoli. Zaradi nerazumevanja vloge samoupravljanja s strani članov kolektiva je prišlo do tega, da se niso znali po zakoniti poti lotiti vsakega dela, pa tudi primerna delovna zavzetost in zadovoljstvo posameznih članov delovne skupnosti nad doseženimi rezultati skupnih naporov.

Oglejmo si primer osnovne šole Škofljica.

Za delovno mesto ravnatelja te šole je bil letošnjega aprila objavljen prvi razpis. (Ker je po zakonu o reelekciji bilo potrebno razpisati ravnateljevo mesto; sedanji ravnatelj ima 41 let delovne dobe in je na tem delovnem mestu že vsa pojava leta.) Na razpis se je prijavil le en kandidat, ki pa ni imel pogojev za to delovno mesto. Na drugi razpis so prišle štiri ponudbe, razpisna komisija je tri zavrnila kot neustrezne, predlagala pa je delovni skupnosti četrto kandidata kot najbolj primerne. Zgodilo pa se je tako, da je delovna skupnost šole ta predlog zavrnila in predlagala znova za ravnatelja dosedanjega ravnatelja.

Kako se je moglo to zgoditi? V razpisni komisiji je polovica članov, ki jo imenuje delovna skupnost zavoda, drugo polovico pa določa občinska skupščina. In vendar delovna skupnost šole ni bila zadovoljna z odločitvijo komisije in je nezakonito šla po svoji poti. To seveda ni moglo obveljati. Predstavniki družbeno-političnih organizacij terena Škofljica in pa občinske skupščine so se nekoliko pobliže pozanimali za ta primer in ugotovili, da niti člani razpisne komisije s strani šole niso bili pravilno izbrani po volji delovne skupnosti, temveč je ravnatelj to opravil kar sam na svojo roko, deloma na konferenci, deloma telefonično.

Dosedanemu ravnatelju osnovne šole Škofljica resda ni moglo zanjati zasluga, ki jih ima zlasti v prvih pojava letih za razvoj kraja: občina je bila njegova vloga pri organizaciji prosvetnega življenja, ustanovitve kulturnega doma, pa knjižnice, zadruga, pri organizaciji Rdečega križa ipd. Iz nerazvite osnovne šole je na Škofljici pod njegovim vodstvom zrastle popolna osnovna šola.

Nečesa pa v našem današnjem družbenem življenju ne bi smeli pozabiti — namreč, kadar človek spozna, da ne more več dohajati razvoja, se mora več dotajati razvoja, se mora sam umakniti in pustiti mladim

Razgovor o financiranju šolstva na Jesenicah

Občinski odbor SZDL in sindikalni svet sta 9. septembra pripravila razpravo o osnutku zakona za financiranje izobraževanja in vzgoje v SRS. Poleg številnih prosvetnih delavcev so se razgovoru udeležili tudi poslanci Lebar Janez, Kristan Milan in Gazdova Jože. Direktor zavoda za prosvetno-pedagoško službo Joža Varl je v obrisi podal točke osnutka in pri tem navajal podatke o gibanju osebnih dohodkov prosvetnih delavcev jeseniške občine.

Letošnje prvo polletje se osebni dohodki prosvetnih delavcev v varstvenih ustanovah gibljejo od 55 do 76, v šolah I. stopnje od 68 do 109 in druge stopnje od 75 do 147 tisoč starih dinarjev za učni kader, za vodstveni kader varstvenih ustanov in vseh vrst šol pa od 72 do 213 tisoč. Razmerje delitve sredstev na osebne dohodke in materialne stroške je znašalo v varstvenih ustanovah 73:27 odstotkov, v šolah I. stopnje 86:14 in šolah druge stopnje 80:20. Načelnik oddelka za družbene službe Pavel Dolar je pove-

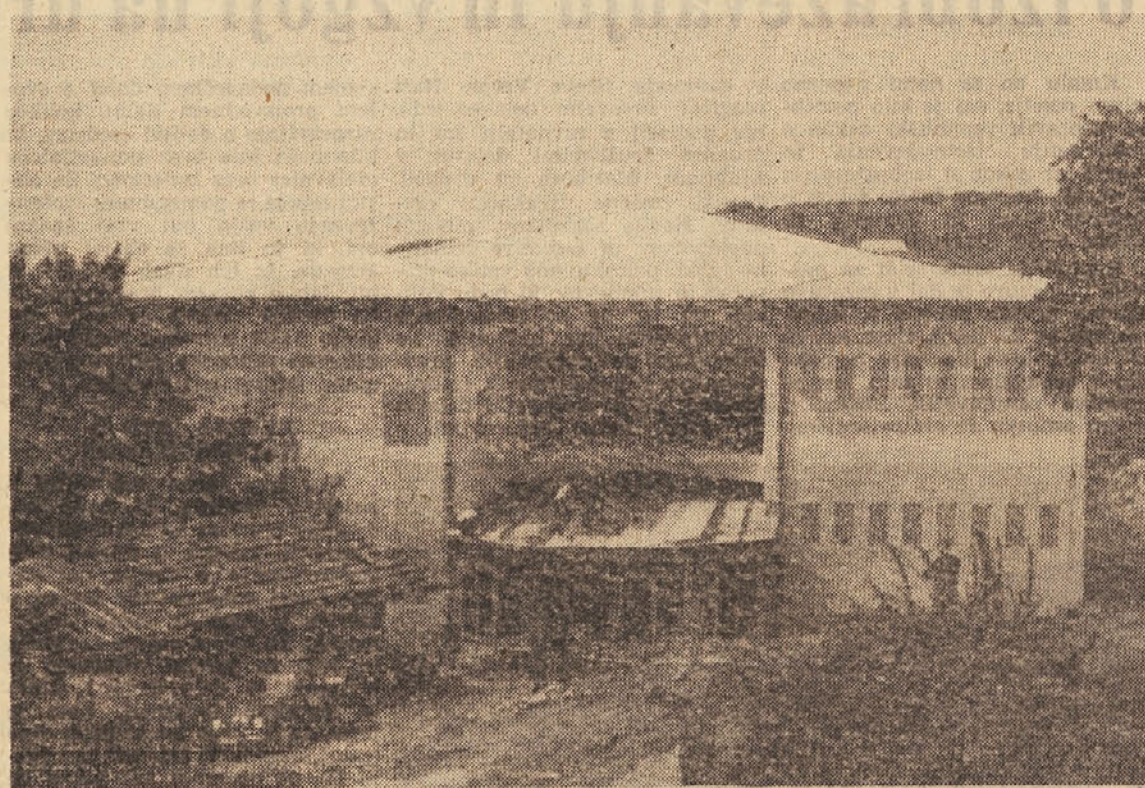
silam, da se uveljavijo. Svoje mnenje o vodstvu osnovne šole Škofljica je dal tudi zavod za prosvetno pedagoško službo. Vprašanja glede uspešnosti pouka na tej šoli, povezave med terenom in šolo so bila ugotovljena kot nezadostna. Razkril se je primer šole, ki živi v svojem kraju zaprta sama vase, katere delo te-

če po nekaterih preživelih, ozkih, neživljenjskih kolesnicah.

Ob vprašanju reelekcije vodilnega uslužbenca zavoda so prišli na izpit samoupravni organi na šoli.

Na osnovni šoli Škofljica samoupravni organi tega izpita niso naredili.

D. Ham

Osnovna šola Metlika — tik pred dograditvijo

Upoštevanje (neupoštevanje) zakonitosti upravnih aktov

V pogledu uveljavljanja neposredne demokracije in samoupravnih principov na naših šolah prihaja vedno bolj do izraza in pridobiva na svojem pomenu tudi šolska interna zakonodaja. Splošni akti na šolah in predvsem njihova posamezna določila pa so čisto deležni bolj čudnega razumevanja včasih celo v samih kolektivih, pri določenih upravnih organih, največje pa pri nekaterih posameznikih v delovnih organizacijah ter ustanovah, ki še vedno — kot kaže — niso mogli spoznati, da je čas odločanja posameznika minil, da so najrazličnejši birokratski ukrepi občinskih in podobnih forumov mimo.

Najbolj izrazit in vsem poznan primer poseganja v samoupravna določila šolskih kolektivov je bila gotovo okrožnica republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SR Slovenije, s katero je bilo naročeno občinskim skupščinam oziroma njihovim organom, naj črtajo iz šolskih statuten določila o odstopanju učencev iz srednjih šol sredi šolskega leta. Ne mislim sedaj razpravljati o teh določilih samih — osebno takšne ukrepe, če so primeri utemeljeni, odločno zagovarjam — rad bi opozoril samo na primer, ko določeni upravljalni organi reagira na zakonito interno določilo in hoče uveljaviti svoje mnenje. O tem vprašanju je razpravljalo tudi Ustavno sodišče SR Slovenije in ugotovilo, da dokler ne bo določena zakonita, bodo takšna vprašanja reševali kolektivi z internimi določili v statutih oziroma splošnih aktih.

Neredki primeri neupoštevanja posameznih določil splošnih aktov se pojavljajo pri urejanju različnih vprašanj iz delitve osebnega dohodka na relaciji delovni kolektiv, banka, zavod za socialno zavarovanje. Često se dogaja, da prav zavodi za socialno zavarovanje obravnavajo posamezna določila bistveno drugače, kot jih je določil delovni kolektiv v svojem pravilniku o delitvi osebnega dohodka. To se zlasti dogaja tedaj, ko se postavljajo zahteve po uveljavljanju višine pokojnine ali pa raznih nadomestil. Tudi v tem primeru bi morala biti določila kolektiva, če so v skladu z ustaljenimi predpisi, merodajna in bi jih drugi organi ne smeli tolmčiti po lastnih kriterijih.

Daleč največ neupoštevanja statutarne ter drugih določil, določene samovolje ter najrazličnejših famillarnih dogovorov mimo vseh splošnih aktov pa se je pojavilo pri urejanju delovnih razmerij po določilih temeljnega zakona o delovnih razmerjih. Tukaj niso redki primeri, ko se ponekod mimo vseh določil famillarno dogovarjajo o posameznih delovnih mestih in poskušajo mimo interesov zavodov doseči sklepe, ki bi ustrezali posameznikom. Ponekod so šli tako daleč, da so ovrzali sklicanje sej posameznih samoupravnih organov, ki bi razpravljali o določenih kadrovskih vprašanjih, ker to ni ustrezalo njihovim predhodnim dogovorom in osebnim interesom. Taki primeri v prvem letu veljavnosti TZDR niso bili redki in verjetno se bodo toliko časa ponavljali, dokler ne bo prišlo v zavest vsakega posameznika, predvsem pa odgovornih ljudi, da je vprašanje urejanja delovnih odnosov v delovni organizaciji stvar določene samoupravnega organa, ki dela po določilih statuta, ter splošnih aktov, v nobenem primeru pa ne more biti to stvar katerega posameznika ali skupine.

V zvezi z urejanjem delovnih razmerij je zgled zanimiv primer v neki občini. Načelnik za splošne zadeve je verjetno v sodelovanju s posamezniki skušal samovoljno razporejati nekatere ljudi med posameznimi šolskimi zavodi, ker kaže, da so bili le-ti določenim osebam na poti. S pravno formalnega stališča mora sama stvar niti ni toliko omembe vredna — čeprav je načelnik pravnik in bi moral zakonitost vsaj poznati, če že ne čuvati, ker to jasno kaže ne skrajno in korenito oprijemanje nekdanjih birokratskih težej, ki jih je naša samoupravna praksa že zdavnaj obsodila. Zdi se mi pa, da je takšen primer potrebno veliko bolj gledati z moralno-etičnega stališča, kako se posamezniki, ki se ne morejo sprijazniti s samoupravnimi določili, tudi pri urejanju delovnih odnosov poslužujejo najbolj nizkih načinov, ko poskušajo postopati s človekom kot z golo številko, da bi zadostili svojim subjektivnim interesom.

B. Blenkuš

Učitelji na podružničnih šolah še vedno zapostavljeni?

Z velikim zadovoljstvom sem pred nekaj tedni prebral imeniten članek, ki je izšel v letošnjem Prosvetnem delavcu št. 13, na 4. strani. Pričakoval sem, da se bo v naslednji številki našega stanovskega glasila oglašil kdo od prosvetnih delavcev na poziv toj. Doljakove v članku »Izenačenje delovnih in življenjskih pogojev«, pa doslej takega ali podobnega članka še nisem našel.

Oglašam se tudi zato, ker sem bil sam kar enajst let na taki podružnični šoli, ki je bila celo eno-

oddelčna z osmimi razredi. Težko je bilo, dokler smo še sami opravljali tudi administrativne posle poleg celodnevne pouka in vrsto funkcij pri izvenskolskem delu, pa kljub temu lažje kot kasneje, ko so nas razbremenili administrativnega dela in smo izgubili s to razbremenitvijo svojo dotodanjo samostojnost. Postali smo odvisni od dobre ali slabe volje ravnatelja in kolektiva centralne šole. Na konferencah smo imeli občutek manjvrednosti (in verjetno ga imajo tovariši in tovarišice iz takih podružničnih šol tudi sedaj).

Tedaj, ko so nastajali pravilniki o delitvi osebnih dohodkov, pa se je začelo... — Kaj, toliko zaslužijo naši tovariši na podružničnih šolah? — Parola »Za enako delo — enako plačilo« je nenkrat postala bojno geslo v boju za enake dohodke. — Zakaj bi morala imeti tovarišice na podružnični šoli večje osebne dohodke kot na centralni šoli? Kaj pa je tista peščica otrok? Torej: znižajmo jim osebne dohodke, pa čeprav so bili le-ti nedavno zakonito dokumentirani in določeni. Mnogi od teh ljudi niso imeli niti pojma, kako se odvija učiteljevo delo na taki podružnični šoli. V plačilnem seznamu so videli le številke, ne pa ogromnega truda tovarišice ali tovariša, ki je moral biti na svojem službenem mestu za vse sam. Mnogi so prezrli dejstvo, da so tudi iz podružničnih šol prihajali v višje razrede (ali v druge šole) učenci, ki v znanju niso prav nič zaostajali za učenci centralnih šol. Mar na centralnih šolah ni učencev, ki slabo napredujejo, pa niso prišli iz podružničnih šol?

Menim, da bo treba tudi sedaj, ko se snujejo izobraževalne skupnosti, posvetiti večjo pozornost vzdrževanju naših podružničnih šol, v kolikor bodo le-te še obstajale. Centralne šole bi morale nuditi podružničnim vso materialno in moralno pomoč. Zavedati se moramo, da so na teh šolah največkrat naši najmlajši tovariši, ki morajo premagovati največje težave ne le pri svojem delu, temveč tudi zunaj šole, kjer jih čaka delo v vseh mogočih množičnih organizacijah. Pomagati tem tovarišem, da bodo vse to delo zmogli, pa je dolžnost nas vseh, ki delamo v prosvetni službi, pa tudi vseh množičnih organizacij, prav do najvišjih organov ljudske oblasti.

Z. P.

Nace Vodnik

Učna obveznost prosvetnega delavca v osnutku predloga zakona o srednjih šolah in domovih

(Nadaljevanje s 1. strani)

ter korektore izdelkov učencev več kot premanjem. Predstavljajmo si prosvetnega delavca, ki bi po tem osnutku imel skoraj štiri ure pouka dnevno, da bi se za vse te ure pripravil samo 1,67 ure dnevno! Kdor je kdaj učil fiziko ali kemijo, dobro ve, da je moral pripravljati včasih en sam eksperiment toliko časa; po tem osnutku pa bi lahko pripravil vse poskuse, se pripravil na ostale ure, korigiral izdelke itd. Nedvomno prevelika zahteva, ali pa omaloževanje vsega dela.

Predstavljajmo si slavista, ki uči v petih razredih. V teku enega konferenčnega obdobja — približno 8 tednov — bo dal verjetno v razredu kakih 5 domačih vaj, eno domače čtivo itd. (Slavisti naj mi oprostijo, če so norme napak.) V teku enega konferenčnega obdobja bo dal tako v celoti v vseh razredih približno 30 različnih tem, ki jih mora pripraviti in korigirati. Na teden bo imel na ta način 3 do 4 kupe zvezkov pred sabo. Dvomim, če je slavist sposoben vse to popraviti ter opremiti z opombami v 10 urah. Kje je potem čas za vse ostalo delo?

Podobne naloge bi lahko navedli za učitelje tujih jezikov, matematike itd., kjer je potrebno opravljati podobne naloge, kot jih ima slavist, ponekod pa še korektura programa in praktičnih vaj. Ne smemo pri vsem tem pozabiti, da zahteva poprava ene same šolske naloge za en razred precejšnje število ur.

Iz vsega prej omenjenega smatram, da je čas, ki ga osnutek predvideva za pripravo, daleč prekratke, saj si gotovo ne moremo predstavljati prosvetnega delavca, ki bi ne uporabil za pripra-

vo približno do tri ure dnevno, to pa je skoraj polovico več, kot predvideva zakon.

Zdi se mi, da bi sedanjemu stanju, ko po drugih delovnih organizacijah prehajajo na skrajšani delovni teden, uvajajo proste sobote, ko se nam je podaljšala delovna doba za pet let, ne smeli sami sebi slabšati položaja, ki že sedaj ni zavidanja vreden. To bi vsekakor pomenilo korak nazaj in bi v prizadevanjih za izboljšanje življenjskega standarda pomenilo samo odmikanje od tistega, kar želimo. Prepričan sem, da prosvetni delavci dobro razumemo nujnost gospodarske reforme, pomen sprejetih ukrepov, vendar menim, da bi šolstvo in predvsem delavci v šolstvu ne smeli predstavljati takšne notranje rezerve, kjer bi se na takšen način reducirala določena sredstva. Zakon o financiranju izobraževanja in vzgoje določa, da se morajo dohodki prosvetnih delavcev izenačiti z dohodki delavcev enakovredne kvalifikacije v drugih delovnih organizacijah; to je gotovo napredek; osnutek zakona o srednjih šolah pa na drugi strani nakazuje povečanje učne obveznosti za 10%. Ali smo s tem kaj dosegli?

Potrebno bi bilo, da bi šolski kolektivi ter skupnosti posameznih srednjih šol odločno zahtevali, da se učna obveznost ne veča, da ostane vsaj na dosedanj višini. Vsako večanje učne obveznosti bo šlo na račun življenjskega standarda delavcev in gotovo na kvaliteto pouka v srednjih šolah. Ne eno ne drugo pa ni v interesu šole, zato je nujno, da končni zakon to upošteva.

ZDRAVKO PIVK

IZ SKUPŠČINE SR SLOVENIJE

Stopenjski študij še vedno odprto vprašanje

Komisija skupščine SR Slovenije za proučitev visokega šolstva v teh dneh razpravlja o gradivu, ki ga je pripravil republiški sekretariat za prosveto in kulturo glede stopenjskega študija na ljubljanski univerzi. Iz tega gradiva povzemamo nekaj misli.

Spričo vrste mnenj in priporočil zveznih in republiških družbenih organov, da je zaradi naraščajočih potreb po specializiranih strokovnjakih v obdobju naglega tehničnega in družbenega napredka potrebno reformirati visokošolski študijski sistem, da bi tako čimprej dobili čimveč raznovrstnih strokovnjakov, je univerza osvojila idejo o etapnem študiju. Stari študijski sistem je po njenem mnenju dajal izobraženca prepočasni, izobraževal je le en tip strokovnjaka in je študente celo utesnjeval.

Tako je univerzitetni svet dne 21. III. 1960 sprejel sklep, da se morajo vse fakultete držati predpisane trajanja posameznih stopenj, da morajo strogo upoštevati enotnost prve etape, to se pravi, da študij na višji ravni ne sme biti vzporeden kontinuiranemu, ampak morata biti obe etapi organsko povezani, prehod med njima pa ne umetno pregrejan (diferencialni izpiti, numerus clausus ipd.). Fakultete naj prilagodijo učne metode na prvi stopnji različnemu predznanju abiturientov, tako da bodo gimnazijci izpopolnili bolj strokovno, absolutni strokovni šol pa teoretično znanje.

Pretežna večina fakultet je v začetku šol. leta 1960-61 uvedla stopenjski študij (razen gradbeništva, nekatere skupine na FNT in FF, kemijska tehnologija, gozdarstvo, veterinarstvo in splošna medicina).

Po prvem letu novega sistema pa so se že pokazale pglavitne težave, ki se vlečejo vse do danes: prenatrpanost učnih programov, ki je imela za posledico slab študijski uspeh, tako da se osip ni nič zmanjšal, prvostopenjski profil diplomanta pa ni bil usklajen s potrebami operative ipd. Univerzitetni svet je ugotovil, da operativna nerada zaposluje prvostopenjske diplomante, kriva pa ni le njena zaostlost, ampak tudi to, da je bila reforma pripravljena s premajhnim poznavanjem potreb prakse. Sledile so nekatere spremembe študijskega režima na posameznih fakultetah, še danes pa univerza ugotavlja, da je stopenjski študij odprto vprašanje. Prevladuje mnenje, da je bil stopenjski študij, katerega bistvo je inverzija, na univerzi vpeljan preveč šablonsko.

V pogledu inverzije študija na univerzi pa beremo sledeče: Določen odpor univerzitetnih učiteljev do postavljenih reformnih nalog je bil razumljiv, vendar se po drugi strani iz dokumentov fakultet da ugotoviti, da so le-ti vložile ogromno dela za reorganizacijo študija, zlasti pri izdelovanju mnogih variant učnih načrtov ipd. Očitno, da pri tem delu niso pritegnile strokovnjakov iz prakse, le deloma držijo. Toda rezultati teh naporov so bili pičli, ali pa so sploh izostali, kajti gospodarske organizacije niso bile sposobne konkretizirati strokovnih profilov, zlasti za strokovnjake s prvostopenjsko diplomom. Tako smo namesto racionalno postavljenih dobili, zlasti za prvo stopnjo, še bolj natrpne učne načrte!

Kot fakulteta, na kateri je stopenjski študij uspel, je dolgo veljala fakulteta za strojništvo. Toda te dni je tudi ta fakulteta sama demantirala tako mnenje s sledečo izjavo: »Pri sedaj uveljavljenem stopenjskem študiju strojništva je prva stopnja ostala skoraj povsem brez uspehov, ki jih je od nje pričakovala resolucija o izobraževanju strokovnih kadrov...«

Enako sodbo o inverziji študija so že prej izrekli ostale fakultete, npr. BF, FNT, FAGG, pravna fakulteta. Fakultete navajajo kot poglavitni razlog neuspeha dosežanje prve stopnje pedagoške razloge.

Inverzija v obliki stopenjskega študija je dala boljše rezultate na fakultetah družbenih ved, predvsem na filozofski, kjer je ugodno vplivala na izboljšanje študija na skupinah za izobraževanje pedagoških kadrov. To je bilo mogoče deloma zaradi narave študija, deloma zato, ker so profili predmetnih učiteljev in profesorjev srednje šole popolnoma ustaljeni in jasni.

D. H.

RAZMIŠLJANJA O NALOGAH MARIBORSKEGA PEDAGOŠKEGA DRUŠTVA

Nujno je nadaljnje izobraževanje pedagogov

Novo šolsko leto zahteva od učiteljev večjo aktivnost, le-ta pa je seveda odvisna tudi od prosvetnih delavcev. V minuli sezoni je organiziralo mariborsko pedagoško društvo več predavanj in razprav. Udeležba je bila največkrat precejšnja, le po manj kvalitetnih predavanjih se je število udeležencev naslednjega predavanja občutno zmanjšalo.

Zahteve šolnikov so pri pedagoški tematici precejšnje, včasih celo pretirane, saj je slišati po kakem predavanju resnične ali pa preveč subjektivne ocitke, kot npr.: marsikaj od tega nam je bilo že znano, to in ono se ne da uresničiti, želimo več iz prakse, nekaj, kar se bo dalo že jutri uporabiti ipd. Vsi seveda ne mislijo tako, res pa je, da je treba pedagoške in psihološke teme dobro pripraviti in jih ilustrirati z učinkovitimi primeri.

Nekateri pedagogi-praktiki se vse premalo zavedajo, da je naša dosedanja didaktika že močno zastarela in da je treba mnoge didaktične probleme sodobneje gledati in reševati. Res je, da vseh dobrih in v svetu preizkušenih novosti pri nas ne moremo uveljaviti, potrebno pa je, da se z njimi vsaj seznanimo.

Nadaljnje izobraževanje pedagoških delavcev je danes nujnost, res pa je, da kljub mnogim materialnim težavam ne smemo podcenjevati učitelja, njegove zavesti, usposobljenosti in pripravljenosti za vzgojno in izobraževalno delo. Zavedati se moramo, da učiteljeve osebnosti ne more nadomestiti noben ameriški stroj za učenje...

Del izobraževalnih nalog mora opravljati poleg drugih služb tudi naša pedagoško društvo, čeprav naj bi bilo njegovo težišče na bolj znanstvenem, raziskovalnem področju, kar pomeni, da naj bi razvijalo predvsem pedagoško prakso. V novi sezoni želi odbor društva nadaljevati s predavanji in debatnimi večeri, manj pa je možnosti za skupinsko raziskovalno delo.

Med prvimi predavanji je na programu dokumentirano predavanje o formalizmu v matematičnem pouku v osnovni šoli, kajti to učno področje povzroča mladini od 5. razreda dalje že desetletja bolj ali manj enake ali še večje težave: največ slabih ocen, šibko znanje, mehanizacijo postopkov brez razumevanja, »nezgode« pri sprejemnih izpitih in domače inštruktorstvo, če imajo starši zanj denar. Junjski sprejemni izpiti z matematičnimi nalogami objektivnega tipa so povzročili v Mariboru s svojimi rezultati preplah, ki pa so ga komisijske srečno ublažile.

Na posebnem debatnem večeru bomo obravnavali probleme, ki zadevajo ponavljanje razredov. Nekateri hrvaški pedagogi so to

staro problematiko podrobneje analizirali in prišli do zanimivih ugotovitev, ki kažejo precejšnjo problematičnost tega pojava v dosedanjih oblikah. Pri nas obrav-

vsak ponavljaivec problem zase. Dokončnih rešitev »repetentske problematike« sicer še ni, ker se skupine pedagogov in psihologov ne ujemajo. Zato je toliko bolj

»Ob misli na šolo nam je tesno pri srcu...« je zapisala neka učenka, ko se je konec počitnic spomnila na šolski red, ocenjevanje in stroge obraze učiteljev...

navamo ponavljalce vseh vrst pravzaprav enako — čeprav nekdo ponavlja razred iz enega ali več predmetov in iz različnih vzrokov. To vprašanje je namreč zelo delikatno, zapleteno, saj je

potrebno, da se prosvetni delavci o tem pojavu posvetujejo.

Na druga predavanja bodo povabljeni tudi predavatelji od drugod, pri društvenem delu pa bo sodelovala — v večji meri kot doslej — mariborska pedagoška akademija. Eno prvih predavanj bo pripravil prof. Franc Jakelj.

Ob tej priložnosti naj opozorim še na društveno knjižnico. Zaželeno bi bilo, da njena novejša dela ne bi samevala v omarah in da izposojevalci ne bi preoračili izposojevalnih rokov. Nekaj je žal takih, ki ne reagirajo na opomine in tako oškodujejo dragocen knjižni fond.

V zimskem času bo v Mariboru tudi enodnevno posvetovanje zveze pedagoških društev Jugoslavije, ki bo zaključeno s skupščino in volitvami.

Albert Zerjav

RAZGOVOR »PROSVETNEGA DELAVCA«

DOMAČA INTELIGENCA JE USTVARJALNEJŠA

Odgovarja direktorica gimnazije v Idriji in letošnja Žagarjeva nagrajenka prof. Slavica Božičeva

• Primorska je vaša ožja domovina od 1952. leta: ena vaših pomembnih nalog je bila proučevanje šolstva na tem območju. Kakšen korak je napravilo šolstvo v teh krajih v letih po osvoboditvi in kakšna so bila prizadevanja za njegov napredek v zadnjih letih?

— Že v prvem desetletju po osvoboditvi, pravzaprav že kar v prvem letu, je iz ustvarjalnega navdušenja 25 let tlačenega ljudstva zrastle gosta mreža osnovnih šol v vsaki najmanjši vasi, v manjših središčih so bile ustanovljene nižje gimnazije in vaješke šole, od srednjih šol pa v Gorici, Postojni in Kopru polne gimnazije, v Tolminu in Kopru učiteljski in tehnična srednja šola v Idriji. Kronika primorskega šolstva bi morala v tem prvem desetletju navesti še dolgo vrsto izobraževalnih zavodov in ne bi smela pozabiti glasbenih šol, ki so opravile velike kulturno-prosvetne naloge, pa tudi ne premnogih tečajev, ki so množično preganjali nepismenost v italijanskih šolah izobraževanega prebivalstva. Da je bil to dolg proces, zvezan z mnogimi krizami političnega, materialnega in strokovnega značaja, je razumljivo, do neke mere pa je razumljivo tudi to, da proces še vedno ni zaključen.

Velik napredek, relativno večji kot v ostalih slovenskih pokrajinah, je Primorska napravila v pogledu vzgoje učnega kadra. Danes že ugotavljamo, da imamo za razredni pouk dovolj učiteljev.

Nimam sicer podatkov za vso Primorsko, ki bi govorili, kaj in koliko je bilo v preteklih 20 letih vloženega v šolske zgradbe, v njih opremo, in tudi nimam številčnih pokazateljev o strokovni opremljenosti šol, če pa jih obiskujemo, ne moremo biti zadovoljni, ker je še vedno preveč takih šol, v katerih delajo učenci (seveda tudi učitelji) v zdravju škodljivem, ali pa v primitivnem okolju. Prav v zadnjih letih pa je tu čutili razveseljiv premik: zrastle so nove šole, zlasti okoli Gorice, v Kopru, tudi v Ajdovščini in Postojni, kar ugodno spreminja sliko opremljenosti šol, tako osnovnih kot gimnazij. Vse gimnazije (razen idrijske, ki je bila že prej verificirana) so se v skladu z verificacijskimi zahtevami sodobno opremlile, kar pomenja za celotno-primorsko mladino bistven vsebinski, kvalitativni skok.

Se vedno zelo primanjkuje izobražencev vseh strok, zato je posebno naloga srednjih šol, da načrtno izobražujejo domače strokovnjake. V zadnjih petih letih se že močno pozna, da se vrača z visokih šol domača inteligenca, ki polni vrzeli in je tudi čustveno zvezana s svojim krajem, zato je ustvarjalnejša (ne mislim na svojem strokovnem področju, temveč v vsem javnem življenju kraja).

Ce ni vse tako, kot naj bi bilo, leže vzroki v našem splošnem jugoslovanskem gospodarskem položaju, v našem sploš-

nem jugoslovanskem odnosu do izobraževanja in šolstva, v ekonomsko šibkejši razvitosti večine naših občin, katerih proračuni so odvisni od dotacij.

• Kakšne so možnosti in perspektive šolstva na Primorskem?

— V možnostih in perspektivah šolstva na Primorskem glede na povojni razvoj ne moremo biti pesimisti. V korist nadaljnjemu ekonomskemu, kulturnemu in socialnemu razvoju pa bi verjetno bilo razmišljati o potrebah po šolstvu in v šolstvu z vidika Primorske kot celote, ne zdrobljeno s komunskimi

sredstev, kar znaša v odnosu do narodnega dohodka 3,69 %. Stevilke kažejo na odgovoren posluš občine za šolstvo, toda loncec, iz katerega deli, je majhen. Visoki procenti so še vedno le nizka kvota. V občini je še precej enooddelčnih šol, ki so sorazmerno zelo drage, in tudi gimnazija ni lahko breme.

Gimnazija je reformno leto kar dovolj krepko občutila: 2 % proračunskih in 50 % investicijskih nerealiziranih sredstev nam je področje ureditev prirodoslovnih učilnic in s tem smo si zakolebali verifikacijo, ki jo je šola dosegla 1962. leta.

• Kaj menite, da je belo in kaj črno v zakonskem predlogu o financiranju izobraževanja in vzgoje?

— Ker odgovarjam na vaše vprašanje kot šolnik in še kot vodja šole, eden med tistimi, ki morajo trošiti že vrsto let mnogo energij in časa za trkanje od vrat do vrat, da bi za življenje šole mogli izmoledovati eksistenčni minimum, moram najprej povedati, da se mi je zelo težko odločiti, kaj zakon prinaša črna in kaj belega.

Načela o samostojnih sredstvih, ki se bodo objektivno in obvezno, izven proračunov, zbirala v šolskih skladih, pa načela o samoupravnih delitvi so gotovo edino pravilna načela o socialističnih družbenih odnosih, ki šolstvo postavljajo v enakopraven položaj z drugimi družbenimi delovnimi področji. To je gotovo belo, zelo belo.

Manj belo postane šele takrat, kadar z izračunom v predvidevanih procentih postavim načela na konkretna tla. Čeprav sem po naravi življenjski optimist in zelo verjamem, da se bomo v perspektivi izmotali iz sedanjih kriz, se bojim, da nam bo prav ta zakon našo skupno ugodnejšo perspektivo oddaljal. Če bomo za prihodnje leto in še za katero postavili šolstvo v finančno še slabši položaj kot doslej (o tem govore vse številke, ki jih posredujejo zvezni in republiški organi), bo to še v manjši meri pripomoglo k nalogi, da usposobi proizvajalca za čim boljše gospodarjenje. Glede na to, da imamo že sedaj 60 % proizvajalcev z nedokončano osnovno šolo, se poslabšanja delovnih pogojev v šolstvu bojim zaradi družbenih interesov. Varnost se v sodbi, da so bila dosedanja v šolstvo vložena sredstva zadostna. Verjamem, da bi se s studiozno korekturo sedanje mreže izobraževalnih institucij, njih strukture in še česa moglo gospodarnejše izkoristiti milijarde, namenjene temu družbenemu sektorju, vendar je za tako reformo potrebno predhodno temeljito vsestransko študijsko delo.

• Posledice gospodarske reforme so bile tudi za šolstvo občutne. Kako se srečuje z njimi šolstvo na Primorskem, posebej pa še vaša gimnazija?

— Gospodarska reforma je v idrijski komuni prizadela vsa podjetja razen rudnika živega srebra. Posledice tega je včasih občutil tudi občinski proračun in preko njega šolstvo. Zaradi reforme se je v sklad za šolstvo steklo za okoli 45 milijonov manj sredstev, kar pomeni 9,57 % od planiranih dohodkov sklada. To se je nujno poznalo na šolah; kljub skrbi sklada in občine, da bi posledice omilila. Prvenstveno so odpadli vsi investicijski načrti, na šolah pa tudi večina sredstev za materialne in funkcionalne potrebe. V lanskem letu je občinska skupščina namenila in realizirala za šolstvo 44,8 % proračunskih

Ker niti zveznega zakona niti republiškega predloga zakona ne spremljajo nobeni izračuni, ki bi pokazali nujnost, da gre toliko in toliko odstotkov narodnega dohodka za družbene službe in od teh toliko in toliko odstotkov za izobraževanje, je tudi zaradi načel, ki jih z zakonom pravilno postavljamo v šolsko prakso, težko zavzeti stališče. Nemogoče pa je sprejeti za zadovoljivo rešitev tri pitice s tako vrednostjo, ki v 80 % ali 88 % brez investicij krijejo višino osnovnih izdatkov v šolstvu. Res, da zakon predvideva tudi neobvezne virov, toda taka možnost more pokrivati eventualno le investicije, ne pa rednega osnovnega financiranja zavoda. Za to že morajo biti fiksni viri, funkcionalno vezani na rast narodnega dohodka, kot je znanje funkcija dela.

Za uresničitev načela o samoupravnih delitvi tudi v šolstvu predvideva zakon izobraževalne skupnosti. Ko pa stopim na konkretna tla, se odpre vrsta vprašanj, na katera v zakonu ni odgovora. Slovenski predlog stavila v razpravo več variant, ob katerih prav tako stojis praznih rok. Kaj stoji za temi predlogi? Kateri kriteriji jih utemeljujejo? Kakšna je ekonomska moč predlaganih skupnosti? Kako bomo z odnosi med njimi zagotovili delitev po delu ne glede na to, ali pripada šola ekonomsko šibkejši ali močnejši teritorialni enoti? Kako bomo zagotovili možnosti, da bo mlad človek, pa naj živi v Ljubljani ali v Idriji, enakopravno razvijal svoje sposobnosti?

Tudi v tem poglavju bi človek želel več konkretnosti, ali vsaj več spremenega materiala, ki načelne teze utemeljuje.

• Če bi si še enkrat izbirali poklic — kaj bi želeli postati? — Prav tako pedagog.

ZALOŽBA MLADINSKA KNJIGA

Ob začetku novega šolskega leta nove knjige za šolarje:

• V zbirki ČEBELICA:

Viktor Petkovšek:

GOBE

Bogat priročnik z opisom najbolj znanih užitnih in strupenih gob.

Cena za naročnike: br. 1,50, vez. 3,50 N-din.

• V zbirki SINJI GALEB:

Josip Vandot:

POPOTOVANJE NAŠE JELICE

Zlatolasa Jelica, nekoliko čudaški Jankov Kocelj, Anja Panja in Vitranec so glavne osebe te ljubke zgodbe. Vse se zapleta in razpleta v gorah zaradi zlatega rogliča, ki ga ima Anja Panja na svoji čarovniški palčici.

Cena za naročnike: br. 3,00, vez. 6,50 N-din.

• V zbirki KONĐOR:

SLOVENSKA LJUDSKA PRIPOVED

Izbral in uredil Franček Bohanec

Dragocen izbor ljudskih izročil, ki se ohranjajo iz roda v rod: bajke, pripovedke, pravljice, legende in smešnice. Knjigo spremljajo reprodukcije sodobnih motivov, kakor jih je obdelala ljudska likovna umetnost na panjskih kočnicah, v žgani glini in v rezbariji.

Cena za naročnike: br. 4,00, vez. 7,00 N-din.

Izšla sta tudi ponatisa:

Ivan Cankar:

KRIŽ NA GORI

Cena: br. 5,00, vez: 11,00 N-din.

France Bevk:

KAPLAN MARTIN ČEDERMAR

Cena: br. 5,00, vez: 11,00 N-din.

• V zbirki SIVI KONĐOR:

Kalidasa:

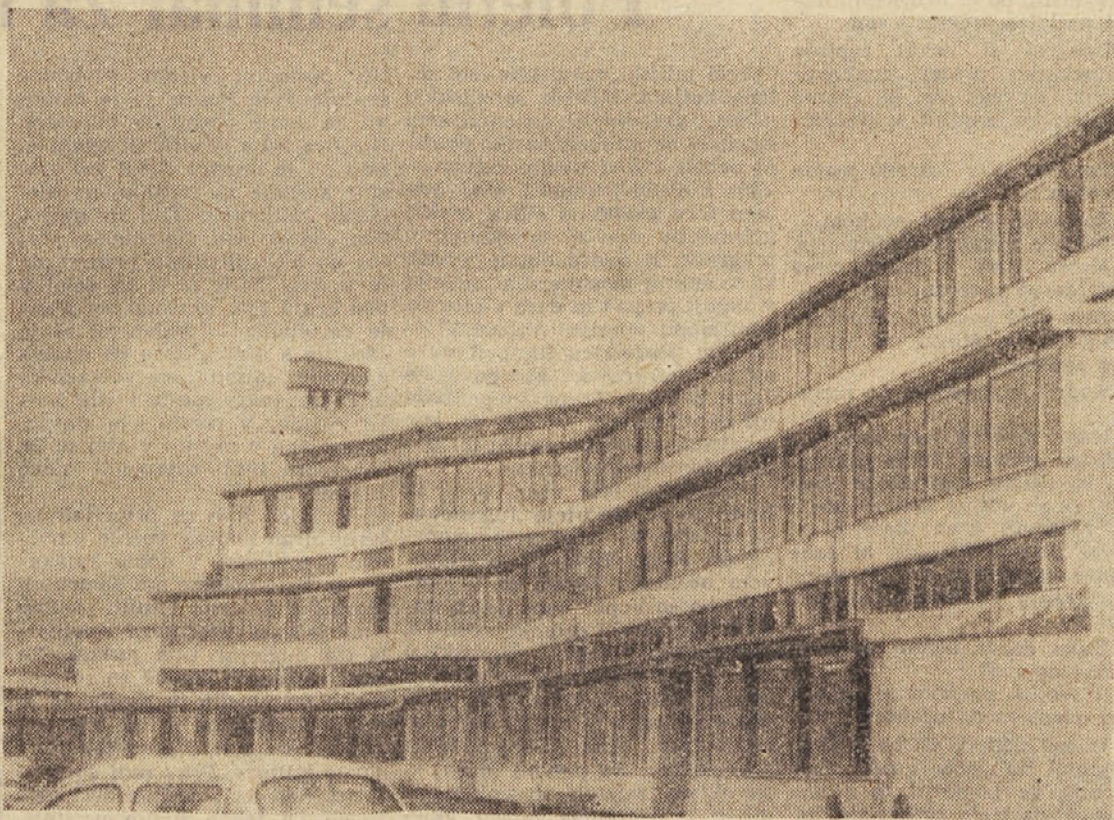
ŠAKUNTALA

Prevedla in uredila Vlasta Pacheiner

Veliki staroindijski dramatik, ki je hkrati največji klasični pesnik, je živel in ustvarjal v 4. ali 5. stoletju n. š. Zgodba o deklici Šakuntali in vladarju Dušjanti je njegova največja mojstrovina.

Cena: br. 10,00, vez. 16,50 N-din.

Knjige naročite lahko v vseh knjigarnah, pri poverjenikih Mladinske knjige na šolah, ali direktno pri prodajnem oddelku založbe, Titova 3, Ljubljana.

Osnovna šola Ajdovščina

Pripravljalni razred v osnovni šoli Leskovec

Kaj je torej z gospodinjstvom?

Že več let ugotavljamo, da zahteva reformirana osnovna šola od otrok več predšolskega znanja in poudarjamo, kako pomembno bi bilo ustanoviti pri osnovnih šolah pripravljale razrede.

V mestih in delavskih naseljih sicer imamo varstvene ustanove, v katerih pa so predvsem otroci zaposlenih staršev. Pomen teh ustanov je očiten: v njih pridobijo otroci poleg varstva tudi vzgojne vrednote, ki se v osnovni šoli bogato obrestujejo. Sodelovanje med varstvenimi ustanovami in šolami je torej izredno pomembno in ga je zato treba čim bolj utrjevati.

Takšne varstvene ustanove, v katerih bi lahko organizirali varstvo za predšolske otroke, pa zelo pogrešamo na vasi, kjer primanjkuje prostorov in sredstev za takšno dejavnost.

Ugotovljeno je, da se starši vse premalo ukvarjajo z otroki v predšolski dobi. Taki otroci so ob vstopu v osnovno šolo boječi in premalo samostojni, nimajo pa tudi jezikovnega znanja. Počasi se vključujejo v šolsko delo in zato slabo napredujejo.

O teh problemih razpravljajo vsako leto tudi prosvetni delavci

v osnovnih šolah v Halozah in Slovenskih goricah.

Zamisel, da bi z večjo pripravo predšolskih otrok zmanjšali število učencev za posebne šole — otrokom pa omogočili normalen razvoj in delo v osnovnih šolah — je vsekakor imenitna, za njeno uresničitev pa bi potrebovali primerne prostore in ustrezne kadre.

In kakšne so možnosti za razvoj predšolske vzgoje v ptujski občini? Na mnogih podeželskih šolah je trizimski pouk, s skromnimi sredstvi pa krijemo le najnujnejše potrebe osnovnih šol.

Kljub težavam pa so ustanovili letos v osnovni šoli Leskovec pri Ptuj pripravljale razrede za predšolske otroke, ki je deloval le med počitnicami. Za to so se zavzele učiteljice na posebnem sestanku šolskega kolektiva — v razpravi o tem, kako bi se lotile predšolske vzgoje otrok. Vedele so, da za svoje delo ne bodo dobile dodatnih sredstev in pa, da je to delo treba opraviti med počitnicami, ker bodo šolski prostori na voljo le tedaj.

O živahni dejavnosti, ki je bila letošnje počitnice na tej šoli, je pripovedovala upraviteljica Anica Tepeževa:

— Naša šola je petrazredna z desetim oddelki. Vsa leta doslej smo učiteljice poučevale ves dan, letos prvič bomo imeli dovolj kadra. Leto za leto se srečujemo z istimi težavami: v prvi razred prihajajo učenci, ki nimajo ustreznega jezikovnega znanja in težko sledijo pouku. Zato smo ob koncu šolskega leta sklicali roditeljski sestanek za starše predšolskih otrok in jim predlagali varstvo otrok med počitnicami. Starše je ta misel navdušila. Obljubili so del sredstev za malice, občinska zveza DPM pa je prispevala materialno pomoč šolski kuhinji. Tako imamo sedaj v varstvu 34 otrok, od katerih imajo nekateri uro hoda od doma.

Na vprašanje, po kakšnem načrtu je potekalo delo v pripravljalnem razredu, je tov. Tepeževa dejala:

— Ker za pripravljale razrede ni posebnega delovnega načrta, smo ga sestavile učiteljice same. Le-ta vsebuje: telovadbo z igro, higienske navade, individualne zaposlitve, govorne in ročne

vaje, orientacijske igre, sprehode in igre v naravi. Posebno skrb posvečamo govornemu izražanju, saj prav tega učencem najbolj manjka. Otroci so se naučili tudi več pesmi in recitacij, gledali pa so tudi lutkovne predstave in filme.

Zal pa v to vzgojno varstvo nismo mogli vključiti vseh tistih otrok, ki so preveč oddaljeni od šole in jih starši niso utegnili pripeljati.

Letos bosta na šoli dva oddelka 1. razreda: v enem bodo otroci, ki so bili v predšolskem varstvu, v drugem pa oni, ki varstva niso bili deležni. Primerjava med enim in drugim nam bo služila

za pedagoško študijsko analizo. Želeli bi, da bi lahko imeli varstvo otrok vse leto, sicer pa ga bomo skušali organizirati vsake počitnice. Prostor za to imamo, manjka nam le ena učna moč. Učiteljice smo zadovoljne, da smo pomagale učencem 1. razreda premostiti začetniške težave, med starši in šolo pa smo vzpostavile tesnejše sodelovanje.

V osnovni šoli v Leskovcu je bilo nedvomno opravljeno veliko delo. Kljub težkim pogojem in z dobršno mero dobre volje. Zabeležena opazovanja pa bodo služila za nadaljnje in še bolj poglobljeno vzgojno pedagoško delo.

Angelca Žiberna

Pedagoški svet SRS je sprejel letošnjega 1. julija nov učni načrt. Dolgoletne izkušnje so pokazale, da je bilo gospodinjstvu v predmetniku odmerjenih preveč šolskih ur in da je zaradi nezadostnih pogojev preveč obremenjevalo delo učencev. Tako so menili tisti, ki ta predmet premalo cenijo in se zato tudi niso dovolj poglobili v njegove težave.

Videti je, da še vedno najraje ukinemo tisto, kar je šele sredi poti. Komaj je gospodinjstvo na osnovni šoli zaživelo in so bila prizadevanja za to, da bi dosegli čim večje učno-vzgojne smotre, očitna — že smo začeli ugotavljati, da ta predmet učencem ne koristi kaj prida. Jasno je, da pomeni taka odločitev korak na-

najrazličnejše obveznosti, ki jim jih nalaga vodstvo šole.

Menim, da bi moralo zavzemati gospodinjstvo v predmetniku pomembnejše mesto, saj sodi k tisti predmetni skupini, ki najlaže aplicira znanost in tehniko, ki ju pridobivajo učenci pri predmetih, kot so kemija, biologija in fizika.

Kaj smo torej storili? Tistim predmetnim učiteljem gospodinjstva, ki so diplomirali doslej, bodo vrata v glavnem zaprta. Velike šole jih bodo sicer še sprejemale, na manjših šolah pa bodo poučevali gospodinjstvo spet učitelji, ki niso usposobljeni za to. In spet se bo dogajalo, da se bodo učili učenci ponekod več šivanja in pletenja, drugod pa več kuhanja — kar bo odvisno od tega, kdo jih bo učil.

Ravnali smo napak torej že v začetku. Ko je bil vpeljan ta predmet v osnovne šole, nismo vztrajali pri zahtevi, naj bi ustvarili zanj res ustrezne pogoje, ki jih prav gospodinjstvo zahteva. Zelo se moti tisti, ki meni, da je mogoče pri tem pouku tudi v razredu nekaj napraviti. Že dolgo vemo, da bi morala imeti vsaka šola kabinet za gospodinjstvo z ustreznimi opremo. Prav to bi najlaže dosegli v novozgrajenih šolah, ali pa v tistih, ki so šele v gradnji. Vendar pa na žalost ni povsod tako.

Poglejmo primer. Na osnovni šoli v Izoli je projektant predvidel, da bodo učenci pri gospodinjstvu samo kuhali. Zato je doobil za kabinet gospodinjstva le majhen prostor, češ saj bodo učenci razna dela opravljali tako in tako v šolski kuhinji. Projektant prav gotovo ni poznal učno-vzgojnih nalog gospodinjstva, pa tudi potrulil se ni, da bi se seznanil z njimi.

Zdaj so učenci spet v šolskih klopih. Praktičnemu pouku gospodinjstva lahko sledi le 8 do 10 učencev, vendar letos še vedno ne tako, kot bi bilo treba, ker je zmanjkalo denarja za nakup opreme. Kako dolgo bomo še čakali, ne vem. Učenci si želijo uporabnega praktičnega pouka, ker vedo, da jim bo tak pouk v življenju najbolj koristil.

Ne vem, kdo bo pokazal razumevanje pa vse to. ZPPS v Kopru gotovo ne! Šolski kolektiv pa s samim razumevanjem tudi ne bo prispeval k izboljšanju... V takem načinu izogniti. Ena ura gospodinjstva na teden, ki je obvezna za vse učence 7. in 8. razreda, naj bi sicer potolažila najbolj prizadete — predmetne učitelje gospodinjstva, ki sedaj na večini naših šol ne morejo izpolnjevati učne obveznosti. Le-ti bi morali učiti še kakšen drug predmet, vendar pa za to nimajo kvalifikacije. Kaj naj torej? Nič drugega, kot da mirno in nemočno sprejemajo

Marija Komac

OBVESTILO

Obveščamo šole in predavatelje tehniškega pouka, da je izšel »TEHNIŠKI POUK ZA 6. RAZRED OSNOVNIH ŠOL« (Priročnik za učence.)

Knjiga je v prodaji v vseh knjigarnah in v upravi Založniškega zavoda »Življenje in tehnika«, Ljubljana, Lepi pot 6.

Nežka Lesar

V juniju, ko smo v šoli zaključevali uspehe našega dela, smo v Ljubljani spremlili k počitku našo kolegico Nežko Lesar.

Njena službena pot se je začela v Prekmurju v Veliki Polani leta 1938, potem ko je dve leti čakala na delo. Jeseni 1940 je prišla v Ljubljano, kjer je ostala do konca, le nekaj let po vojni je službovala na Bosiljvi Lo.

ki in na Farl. Do zadnjega je imela stike z učenci iz Polane, Bosiljve Loke in Pore, nepozabna pa bo ostala v Leskovec potoku, kjer je razdala vse svoje moči.

Ko se je leta 1948 vrnila v Ljubljano, se je poleg dela na šoli posvetila ureditvi knjižnice, vodila je razne tečaje, režirala igre z učenci in z odraslimi ter dolga leta sodelovala v kulturnoumetniškem društvu. Z velikim veseljem je v šoli poučevala matematiko in višjih razredih in tako nadomestila strokovno moči, ki jih je izgubila zaradi oddaljenosti kraja, kot je Ljubljana, ni mogla dobiti. Izredno veselje je imela za tehnični pouk, saj je večkrat organizirala tečaje za učence in odrasle. Razstave ob koncu šolskega leta so bile plod njenega dela. Med mladino je bila priljubljena, pa tudi odrasli so hodili k njej po nasvete.

Se bi lahko naštevali, saj v nekaj vrsticah ni mogla opisati dela in požrtvovalnosti človeka, ki se je posvetil samo šoli, mladini in kraju. Sredi dela, ko je imela še toliko načrtov, je omagala. Kruta bolezen jo je napadla že pred leti. Borila se je z njo in se ponovno vračala k učencem po moči, ker le-tam je bila srečna.

Sprejemstvo na zadnji poti v Ljubljani je dokaz njene priljubljenosti. Sedaj učenci, številni kolegi in kolegice, mnogi prijatelji in nekdanji učenci so prekrili njen grob s cvetjem, ki ga je tako ljubila in negovala.

Vsem, ki smo jo poznali, bo ostala v spominu kot vzor požrtvovalne in skromne prosvetne delavke.

Majda Ivanc

Lenardič Miha

Sredi letošnjega avgusta nas je zapustil eden najprizadenejših prosvetnih delavcev v domačinski občini Miha Lenardič. Njegovo zadnje službeno mesto je bila štiritrazredna osnovna šola Jarše pri Domžalah, kjer je do polnih 48 let svojega požrtvovalnega dela. Za tih in požrtvovalno delo ni nikdar pričakoval ne priznanj ne pohval, v svoji skromnosti jih je celo odklanjal.

Nepozaben pa bo v spominu stanovalskih tovarišev, prijateljev in kolegov, nepozabno bo njegovo pedagoško delo, iskreno tovarštvo in prijaznost. Pokopani so ga v Koiskem v Brdskih Brdih, kamor si je vedno želel.

Strehovec Rudi

Tik pred začetkom šolskega leta je umrl Strehovec Rudi, ravnatelj osnovne šole v Menšah. Rudi je aktivno deloval 21 let. Rudi Strehovec ni opravljal le dolžnosti ravnateljskega poklica, bil je mnogo več: resničen pedagoški vodja šole in zelo aktiven izvenšolski delavec — prvi predsednik prvega krajevnega ljudskega odbora v Menšah in predsednik občinskega odbora SZDL, velike delež je prispeval h graditvi šole in se aktivno udeleževal v množičnih organizacijah. Vedno je delal kot idealist, iz pripravljenosti in brez sebičnih namenov.

Kako priljubljen je bil tov. Rudi, je dokazal njegov pogreb. Na zadnji poti ga je spremlilo na stotine znancev prijateljev in kolegov, posebno lepo pa so se poslovili od njega učenci menške šole. V imenu množičnih organizacij je govoril ob njegovem grobu tov. Gorjup, ki je orisal lik pokojnega ravnatelja in poudaril njegove velike zasluge tako na kulturno-prosvetnem kot na gospodarsko-političnem področju.

Nace Vodnik

Za pripravljale razrede ni posebnega delovnega načrta; sestavljajo ga učiteljice same

Zapisi v dnevnik — ogledalo učitelja

Dnevnik so navadno popisali z opombami — pritožbami učiteljev nad vedenjem posameznih učencev. Ti zapisi so nekakšna obramba učitelja v boju z učenci. Če jih dobro pregledamo, vidimo, da so največkrat smešni in da učence zapisujejo vedno isti učitelji.

Zakaj učitelj zapiše učenca v dnevnik? Največkrat zato, da trenutno reši situacijo in lahko nadaljuje z delom, nadaljnje ukrepanje pa prepusti razredniku. Od razrednika bo torej odvisno, kako bo reagiral na zapis. Malo je takšnih, ki pravilno ukrepanje. Največkrat zapišejo: videl, opomin, ukor, se podpisajo ali pa sploh spregledajo. Prihodnjo uro bo predmetni učitelj spet lahko zapisoval. Pri tem ne bo pomislil, da bi nediscipliniranost najlaže preprečil sam.

Oglejmo si nekaj zapisov v dnevniku precej živahnega razreda (seveda če bi razred presojali po zapisih v dnevniku):

Peterlin je v razredu vedno v čevlji.

Zupančič je med poukom.

Brenčič nesramno odgovarja. Mežek med poukom meče papirčke po razredu.

Zajc med poukom prepeva. Lovrič in Mežek se igrata med poukom.

Kodrič se sprehaja po razredu.

Kdor prebere take zapise o vedenju učencev, lahko pomisli, da je učitelj največkrat sam kriv, če se učenci takole vedejo pri njegovih urah. Zato bi si moral prizadevati, da bi take pojave preprečil, ne pa samo iskal kazni za nedisciplinirane učence.

Kako dober učitelj prepreči takšne pojave? S svojim poukom in pravilnim odnosom do učencev.

Dobro učitelj se bo skrbno pripravil na pouk, vnašal vanj novosti, ga popestril in s tem dosegel, da bodo učenci aktivni. Do učencev bo skušal biti čim

bolj pripravljen in takten. Mnogi učitelji so preveč vzvišeni, nekateri pa grobi. Takim se zgodi, da jih otroci ne marajo in jim zato načrtno nagajajo. Mnogi pa so nasprotno preveč popustljivi in ne znajo uveljaviti svojih zahtev, zato se dostikrat z učenci prepirajo. Tako počasi izgubljajo avtoriteto. Nekega dne se tega zavedo in si skušajo pomagati z zapisom v dnevnik. Sedaj jim niti najboljši razrednik s svojimi ukrepi ne more dosti pomagati. Prav tako naleti učitelj na odpor učencev, če skuša vzgajati s klofutami.

Že v uvodu sem omenil, da ne zapisujejo vsi učitelji. Zna-

čilno je, da ne zapisujejo tisti učitelji, ki so si znali pridobiti naklonjenost in zaupanje otrok. Njim ni treba kaznovati, ker jim otroci ne nagajajo. Zal pa je vse preveč učiteljev, ki zelo črno gledajo na svoje učence. Imajo jih za predrzne, nesramne, nagajive, površne in premalo se poglobljajo v njihove probleme. Ne smemo si delati utvar, da bo jutri bolje. Nasprotno. Vse bolj se bomo srečevali s težavami. Vedno več je otrok, ki se prepusti sami sebi in za katerih vzgojo skrbijo vsi edino šola. Zato bi morali biti učitelji z njimi potrpežljivi, pedagoški.

MILOŠ DJUKIČ

Poletni seminar za moderne tuje jezike

Vroči julijski dnevi leže nad zeleno kotlino. V hrib se stiskajo hribovi, grane v orientalskem slogu — ob straneh pa jih stražijo debeli zidovi utrdb, znanstvenih sledov stoletij. Pod hribom teče ukročena Pliva (nekaj kilometrov višje so jo uklenili v pregrado in dve čudoviti jezeri), ki se onkraj mostu srdito zaganja v zadnji prepad in dere v mogočnem slapu v zeleni Vrba. Visoko nad prepado, tik pod novo asfaltirano cesto, ki povezuje Jajce z Banjo Luko, so podjetni turistični delavci uredili na lepi razgledni točki kavarnico, ki ponuja domače specialitete.

Cez most teče reka vozil in ljudi: tu se srečujejo Jugoslavo in tu tujci, ki občudujejo znamenitosti Jajca. Dokazila o njegovem obstanku segajo še v stari vek: ko so kopali temelje za novo šolo, so našli ostanke svetišča, posvečenega kultu perzijskega sončnega boga Mitra, ki ga je v ta del naše dežele razširila rimska soldateska. V bližini Jajca so zgodovinski ostanke bogomilskih spomenikov. Na planoti hriba, ki ga oklepa zajetno obrambno zidovje, je podzemna kapela, vklešana v živo skalo. Hrvoja Vuk-

čič, poslednji vladar svobodne srednjeveške Bosne, jo je namenil za svoje posmrtno bivališče. Njegova želja se sicer ni izpolnila, zato pa je prostor služil pet stoletij kasneje za izvrstno protiletalsko zaklonišče Titu in njegovim sodelavcem. Spominke plošče na bližnjih hišah pričajo, da je v času NOB živel in delal v tem kraju Tito in drugi borci naše revolucije... Sedanjost se je združila s preteklostjo ob enakih namenih: ubraniti se sovražnika in iz utrujenega mesta voditi borbo. Spodaj v mestu je stavba, preurejena v muzej: v njej so 29. novembra 1943 ustanovili novo Jugoslavijo.

V Jajce smo se pripeljali po šestih urah udobne vožnje z nočnim avtobusom. V domu kajakašev so tiste poletne dni zamenjali športniki profesorji tujih jezikov — udeleženci letošnjega seminarja za moderne tuje jezike. Na terasi osrednje stavbe so se srečevali pri obedih in proslavah, v veliki dvorani pa je bil tudi zaključni program — povzetek jezikovne kulture. Prav radi so prosvetni delavci — jezikoslovci žrtvovali tri tedne svojih počitnic, da bi slišali, govorili in brali je-

zik, ki so si ga izbrali za študij. Med odmori predavanj so udeleženci seminarja prebirali izbrano literaturo, ki so jo prinesli s seboj predavatelji, da bi jo nudili slušateljem čimveč in v čimbolj sodobni obliki.

Med predavatelji — strokovnjaki iz tujine so manifestirali svoje metode tudi naši prosvetni delavci.

Spominski dnevi vstaje so najti primernejša kraja za seminar modernih tujih jezikov, kot tujce s kolom, Črnogorci so pri-

pravili odlomek iz Njegoševga Gorskega venca — recital ob spremljavi gosli. Francozi so slavili svoj 14. julij s kokardami in prijetno prireditvijo. Rusi s pesmijo in recitacijami.

Nepozaben pa je bil izlet k izviru reke Plive, mimo umetnih njaki iz tujine so manifestirali svoje metode tudi naši prosvetni delavci.

Mislil, da vodstvo ni moglo zbuditi živahno dejavnost posameznih skupin: Srbi so navdušili je Jajce.

Saša Držaj

OSNOVNA ŠOLA MAREZIGE

razpisuje po sklepu seje DS dne 30. VI. 1966 naslednja prosta delovna mesta:

- 1 učitelj za slovenščino in srbohrvaščino; PRU ali P
- 1 učitelj za matematiko in fiziko; PRU ali P
- 1 učitelj za zgodovino in zemljepis; PRU ali P
- 1 učitelj za tehnični pouk in tel. vzgojo; PRU ali P
- 1 učitelj za likovni pouk, glasbeni pouk in italijanski jezik; PRU ali P
- 1 učitelj za biologijo, kemijo, gospodinjstvo; PRU ali P

Stanovanj ni.

Planinstvo kot svobodna aktivnost

Svobodne aktivnosti ponavadi ne vzbudijo v učiteljih tišega svetlega občutja, ki ga nosita besedi svoboda in aktivnost. Verjetno zato ne, ker učitelj pri teh aktivnostih največkrat ne le ni svoboden, ampak ponavadi tudi ni aktiven, ker ni plačan.

Vendar hočem vseeno spregovoriti v prid svobodnim aktivnostim, predvsem v prid planinskim krožkom. Ne sicer kot aktivist ali propagator po naročilu, ampak samo zato, ker mi je planinstvo kot svobodna aktivnost pri srcu. Govoriti hočem kot svobodni človek o stvari, za katero sem se svobodno odločil. Stvar se mi zdi dobra, pametna in vredna.

Ko bi me kdo prisilil, da prevzamem recimo svobodno aktivnost Počitniške zveze, bi se potulil prav malo svobodnega. Stvar bi zamrla, kot je to pri nas skoraj narodni običaj. Ker pa sem uskladi svoj konjček s težnjo skupine dijakov, ga izživljam skupaj v skupno zadovoljstvo.

Za ustanovitev planinskega krožka ni treba nobene direktive »od zgoraj« ali »od strani«. Ideja mora goreti v srcih, pa ne rabi nobenega administrativnega vžigalnika.

Da hočem s toplimi besedami spregovoriti o planinstvu kot svobodni aktivnosti na šolah, sta kriva dva razloga:

1. velika moralna vrednost planinskega športa, zlasti za Slovence, ter

2. velika praktična možnost za uresničitev planinskih krožkov na šolah.

K prvi točki: Ni bolj popolnega športa od planinstva. Mimo telesnih odlik dosežejo v najvišji meri tudi duhovne in je zato človeka najbolj vreden. Planinca žene silovitost doživeti, da jih popiše v besedi ali poda v slikah, zato je med njimi mnogo zelo spretnih pisateljev in filozofov, pesnikov in likovnih ter fotografskih umetnikov. Noben drug šport se ne more pohvaliti s tako duhovno kulturo.

Planinstvo je od vseh športov najbolj povezano z usodo slovenskega naroda. Ne samo zgodovinsko, ker ta vloga je minila s časi, ko so se planinci borili zoper ponemčevanje domačih gor. Gore so že od nekdaj zibelka slovenske neodvisnosti, svobode in samozavesti. Pri tem pa se spominimo samo, da je skoraj vsa naša domovina gorata.

Danes je planinstvo pri nas najbolj množičen šport. To dokazujejo pisne knjige po kočah. Množičnost pa terja vzgoje in samovzgoje, da ne postane kultura planinstva prazna beseda. Planinska kultura pa je del vsesplošne slovenske narodne kulture. Sele la vdahne goram pravega duha, in sele če je ta res polnokrvna, lahko sanjamo o Sloveniji kot drugi Švici.

Planinstvo je povezano tudi z usodo civiliziranega človeka nasploh. Človeka osrečuje bivanje v naravi. Borbenost v gorah mu krepi smisel za življenje. Krinke vsakdanjega življenja odpadejo, sama od sebe pride sladka sproščenost in veselje nad polnostjo doživljanja. Človek je del narave, dehteče zemlje, skrivnostnih gozdov, veličastnih gor, snežnih planjav. Mnogo bolj kot plesnih dvoran in zatohlih uradov. Odtujitev od narave je krivda modernih življenj in moralnih izkrivljenosti.

Vzgajati mladino v ljubezni do narave, se pravi dajati ji veliko etično vrednoto.

Niti naš stehizirani čas ni brez potrebnih vzorov. Pred letom smo dobili knjigo Franceta Avčiča Kjer tišina šepeta. Tako so ljudje željni takega branja, da so knjigo v prav kratkem času razgrabili in je bil potreben ponatis. Kako tudi ne! Avčič nam pokaže kot harmonična osebnost, ki je že izja starih grških časov cilj sleherne dobre vzgoje in samovzgoje. Vpliv takega vzora na mladino je lahko izreden. Med ljudmi je Avčič dosegel naslov univerzitetni profesor doktor inženir in še precej drugega, da kaže, da je v naravi dosegel še nekaj več: idealizem v najboljšem pomenu besede. Vnašati idealna stremjenja v medčloveške odnose je brez dvoma najbolj moralno dejanje. (»Soviel einer Idealist ist, soviel ist er wert.«)

Zgodi se, da je človek svoje-mu učitelju včasih bolj hvaležen, ker ga je učil umetnosti življenja, kot za strokovno znanje. Kaže, da je mimo zunanjih uspehov in naslovov umetnost življenja lahko važnejša.

K drugi točki: Zgodi se, da na začetku šolskega leta ustanovimo veliko svobodnih aktivnosti in mnogo jih takoj po ustanovnem sestanku junaško pade za domovino. Planinski krožek redko pride sploh do ustanovnega sestanka. To je rahla diskriminacija s

strani tistih, ki dirirajo ustanavljanje krožkov.

Morda se zdi, da planinski krožek vzame veliko časa učitelju mentorju. A resnica je drugačna. Če ima učitelj veselje hoditi ob nedeljah v naravo, mu ne bo odveč povabiti s seboj dijake in planinski krožek živi! Samo ne jemati stvari formalno in formalistično! To zamori veliko veselja na obeh straneh.

Nemara poreče kdo: »Lahko je hoditi v gore na Jesenice!« Paradoksno (kot podobno še na marsikaterem področju življenja) je dejstvo, da so gore bolj cenjene tam, kjer jih ni.

Najbrž sta za uspešno vzgojo bolj potrebna dijakov in učiteljev prosti čas. Da bi že nehali oba terorizirati z nadurami! Slišim, da nekatere šole ali posamezni učitelji protizakonito podaljšujejo delavnice dijakov. Se bolj pregrešni so seveda predpisani predmetniki. Radi bi vzgojili možganske hipertraste. V resnici pa odhajajo dijaki s šol nepravilni za spopad z življenjem: ali so rahli nevrotički ali so vsešči v goljufijah ali pa razočarani. (Zadnji so v srcu gotovo še najbolj zdravi.)

Kdo ve, če nismo prezrli vzgojne vrednosti svobodnih aktivnosti, vzgojne sproščenosti, ki lahko vlada tam med dijaki in učiteljem, ter pouka, ki je najbolj učinkovit, ko nihče ne »uči«.

Toda kdo si bo nakopal tolikšno odgovornost razen kakega Pavla Kunaverja, pa če ima mladino še tako rad!

Strah je utemeljen in — pаметen! Toda kot razumna in visoko organizirana bitja smo izumili zoper njega zelo učinkovito orodje. Slovenija šteje danes blizu osemdeset gorskih vodnikov, ki delajo v okviru Planinske zveze Slovenije. Po sklepu vodniške komisije, ki gorskim vodnikom direktno načeljuje, je vsak vodnik dolžan enkrat na leto voditi društveni ali mladinski izlet brezplačno. Vodnik ima v tem primeru pravico le do dnevnice in povračila potnih stroškov. To ob večjem številu udeležencev ni veliko, zlasti ker boste v nadaljnjem razbraji, da to lahko povrne tudi lokalno Planinsko društvo.

Kako velika pomoč je vodnik, si komaj lahko mislimo. Zlasti je glavna peza odgovornosti na njegovih ramah. Seznam aktivnih gorskih vodnikov je dosegljiv bodisi na Planinski zvezi Slovenije, Ljubljana, Dvorčakova 9 bodisi pri lokalnih Planinskih društvih pa tudi pri turističnih agencijah in recepcijah hotelov.

Stroški izleta so za posameznika lahko precej veliki. Spet nastopi strah, če ne bodi šli zraven predvsem »bolje stoječi«. Imam predlog! Ko je planinski krožek ustanovljen in če kaže, da je rdečeličen in zdrav ter ga ne bo odnesel prvi veter, naj mentor krožka stopi v stik z Upravnim odborom Planinskega društva v svojem kraju ter predlaga, da postane njihov krožek pododsek Mladinskega odseka pri tem Planinskem društvu. Brž ko UO ta predlog sprejme, ima pla-

ninski krožek pravico zahtevati od Planinskega društva, da sofinancira planinsko dejavnost v krožku. (K tej dejavnosti spada tudi občasna predavanja ter smučarska šola in fotografiranje.) UO Planinskega društva mentorjev predlog normalno rad sprejme, ker so po statutu vsa Planinska društva dolžna skrbeti za planinski naraščaj (in zato tudi imeti podružnice na šolah), a jih naraščaj dostikrat prav malo skrbi, ali pa sploh ne najdejo primerne človeka in so veseli, da jim nekdo odvzame to breme. Do katere meje seže denarna pomoč Planinskega društva, je odvisno od denarne zmogljivosti društva ter od spretnosti mentorja krožka.

Zalostno dejstvo pa je, da je v Sloveniji tako malo vodniških priročnikov, da je že kar sramotno. Svoj čas so sicer marsikaj izdali, a je vse že zdavnaj razprodano. Iz knjižnic ali od znancev bi si bilo treba torej izposoditi Brilejev Priročnik za planince ali pa Kunaverjev Izlet z mladino. Zal so že nekoliko zastareli, kajti čas je šel naprej, zganil pa se ni nihče, da bi sestavil nov priročnik. Vendar naj se mentor krožka ne da uplašiti. Noben priročnik ni tako zastarel, da bi onemogočil izlet, pa tudi pomoč poklicnega gorskega vodnika ali vsaj starejšega planinca nas lahko reši težav. Če pa lahko tudi podpisani kako pomagam s pojasnili na straneh Prosvetnega delavca, bom to prav rad storil.

Stanko Klinar

Na šolskem izletu je lahko zelo zanimivo

Razmišljanja o našem šolarju

Ko stopimo v nov razred, se nam sprva zdi, da so si vsi otroci med seboj zelo podobni. Vsi so približno enako stari, enako veliki, enako nadarjeni in enako živahni. Družji jih mladost, ki jim je skupna.

Čim dlje pa bivamo med njimi, tem bolj opažamo, da so med posameznimi učenci zelo velike razlike. Sele, ko živimo v njihovi družbi več let, se začnemo zavedati, da vemo o njih zelo malo, saj sede pred nami najrazličnejši otroci iz najrazličnejšega življenjskega okolja in iz najrazličnejših družin ter z najbolj različnimi osebnostnimi strukturami in preteklostjo.

Avtorji knjige »Childhood problems and the teacher« ne trdijo zaman, da vidi učitelj samo delček otrokovega življenja. Zaradi tega mora biti zelo pazljiv in dobro obveščen, če hoče, da bo njegova sodba o nekem učencu, ki mu povzroča težave, vsaj kolikor toliko držala.

Ne smemo pozabiti tudi tega, da so učitelji tudi ljudje. Zato lahko kljub svoji pedagoški praksi napravijo pri presoji tega ali onega učenca marsikatero — čeprav nenaмерно — napake. Te lahko izvirajo iz prepričanja, da učenec poznamo, ker smo mi sami ljudje in smo tudi nekoč bili mladi; napačno lahko zaključimo tudi zato, ker ravnanja drugih presojamo po sebi; lahko pa nas pri tem nagibu vodi tudi navada, da vrednotimo nekega učenca na podlagi naših izkušenj, ki smo si jih pridobili z opazovanjem drugih učencev.

Seveda so vse takšne presoje lahko močno subjektivne in zato ne prispevajo k resničnemu poznavanju otrokove osebnosti, še manj pa nam služijo za prognostriranje nadaljnjega osebnostnega razvoja našega šolarja.

Samo spominimo se, kako malo sta v šolskih letih obetala slavni francoski romanopisec Honoré

de Balzac ali veliki ameriški izumitelj Edison! In vendar...

Vobče je zelo težko in močno tvegano dajati kakršnokoli mnenje o bodočem osebnostnem razvoju osnovnošolskega otroka. Vemo sicer, da je človekova življenjska usoda, v okviru dobe, v kateri živi, precej odvisna od njegovih biopsihičnih lastnosti, dasi niso za njegovo življenjsko srečo nič manj, ali pa celo še bolj pomembne tudi druge osebnostne kvalitete, kot so delovne navade in socialna prilagojenost. Pri tem pa se v človekovo življenje vpleta tudi srečno in nesrečno naključje, ki lahko po svoje zavre ali pa pospeši človekovo stremljenje in udejstvovanje.

Dasí so v življenju najboljše orodje duševno ravnotežje, strpnost in znanje, pa ni nikjer rešeno, da bo prav šolska uspešnost tudi osnova za poznejšo otrokovo življenjsko srečo. Poznamo šolsko zelo uspešne ljudi, ki so v življenju propadli, ter šolsko mnogo manj uspešne, ki so osebnostno zadovoljni, delovno uspešni in v svojem okolju priljubljeni. Življenje namreč v marsičem drugače vrednoti mladega človeka kot pa marsikatera šola, ki je preveč ozka v svojem strogo šolskem konceptu.

Prav iz teh razlogov naj bi sodbna šola ne samo učila, temveč tudi vzgajala v najširšem pomenu besede. Nikoli ne smemo pozabiti, da je prav osnovna šola tisto široko ljudsko-prosvetno grlo, skozi katerega nenehno prehaja celokupna mladost našega naroda. To pa je velika obremenitev in še večja odgovornost. Realno namreč lahko pričakujemo, da se bodo z naraščajočo tehnizacijo našega življenja in nenehnim večanjem števila prebivalstva učni in vzgojni problemi pri vodenju otrok ne samo razširili, ampak tudi poglobili. Vse dlje smo že od tistih časov, ko so še obstajali enostavno naivni mladostniki in

mladostnice, katerim so nekoč pravili »backfisch«.

Vsaka generacija prinaša s seboj vrsto novih osebnostnih problemov in tudi znanost sama je postala za njihovo odkrivanje vse bolj občutljiva ter hoče pomagati. Tudi naši mladini moramo nuditi pomoč pri vseh težavah, ki jih ima v svojem burnem razvoju v teh razgibanih časih. Tega pa ne bomo storili s tem, če bomo na kritikantski in nehuman način obsojali nekatere negativne pojave, opazene pri naših šolarjih, pač pa nam bo potrebno poglobljeno poznavanje socioloških in psiholoških ved, ki nam zares lahko pomagajo razložiti to ali ono strokovno zadržanje, ki nas skrbi.

Vedno bodo obstajali otroci, ki se teže učijo in teže prilagajajo. Ne samo šolskemu, ampak tudi širšemu okolju. Cilj naše socialistične družbe pa je osebno zadovoljen in družbeno koristen človek — zdrava osebnost.

Kadar pa učimo otroka, ki ima težave, ali nam jih pa povzroča, se nikar ne prenamagamo, ker je včasih zares težko ugotoviti, kajni so pravi vzroki za to ali ono otrokovo negativno zadržanje. Spominimo se raje latinskega pregovora, ki pravi: »Vse, kar kdo dela, je posledica tisočih vzrokov!«

To pomeni, da moramo otroka, ki kakorkoli odstopa od običajnega razrednega povprečja, skrbno proučiti v vsej njegovi osebnosti kompleksnosti, ker s tem lahko preprečimo marsikateri škodljivi odklon in otrokovem razvoju, ki je morda šele v začetni fazi svojega nastajanja. V kolikor pa se za tako delo ne čutimo dovolj sposobne, je bolje, če pokličemo na pomoč strokovnjake, ki bodo znali uspešno razrešiti osnovni otrokov problem. Pomagali mu bodo iz njegovih težav in mu omogočili zdravo rast v samostojno življenje.

VIATOR

Ljubljana Transport

Kakor za preteklo leto, smo vam tudi za šolsko leto 1966/67 pripravili izbor prijetnih in poučnih izletov, med katerimi lahko izbirate, da obogatite učni program:

1. Ljubljana—Kamnik (ogled Sadnikarjevega muzeja) — spodnja postaja žičnice Velika planina — z žičnico do postaje Šimnovec in do Zelenega roba — povratek Kamnik—arborietum Volčji potok—Ljubljana
N-din
prevoz avtobus 2,50
gondolska žičnica 3,00
sedeznica 1,00
2. Ljubljana—Ig—Kurešček—Ljubljana 1,80
3. Ljubljana—Polhov Gradec—Ljubljana 1,20
4. Ljubljana—Vrhnika (ogled Cankarjeve rojstne hiše) — Bistra (ogled tehničnega muzeja) — Borovnica — Pekel — Borovnica — Ljubljana 2,00
5. Ljubljana — Kranj (ogled Prešernovega muzeja in Gaja pesnikov) — Bled (ogled gradu in muzeja) — Vrba — Ljubljana 3,00
6. Ljubljana — Bled — Bohinj — Zlatorog — slap Savica — Bled — vožnja s čolnom na otok — Ljubljana
s prevozom na otok 4,80
brez otoka 3,80
7. Ljubljana — Kamnik — Logarska dolina — slap Rinka — Gornji grad — Ljubljana 4,50
8. Ljubljana — Trebnje — Mirna — Sentrupert — Mokronog — Smarješke toplice — Novo mesto (ogled Dolenjskega muzeja) — Dolenjske toplice — Žužemberk — Izvir Krke — Muljava (ogled rojstne hiše Josipa Jurčiča) — Grosuplje — Ljubljana 6,80
9. Ljubljana — Novo mesto — Gorjanci — Metlika — Črnomelj — Vinica — Stare žage — Dolenjske Toplice — Žužemberk — Muljava — Ljubljana 9,50
10. Ljubljana — Trojane — Sempeter (ogled rimskih izkopanin) — Celje — Rogaška Slatina (pokušnja slatine pri izviru) — Ptuj (ogled gradu in muzeja) — Celje — Ljubljana 6,20
11. Ljubljana — Celje — Maribor — Gornja Radgona (tik avstrijske meje) — Slatina Radenci — Petančel — Murska Sobota — Beltinci — Velika Polana (rojstni kraj Miška Kranjca) — Ljutomer — Ormož — Ptuj — Celje — Ljubljana 8,50
12. Ljubljana — Velenje — Slovenska Koroška do Črne 6,50
13. Ljubljana — Postojna — Postojnska jama — Predjamski grad — Studeno — Planina — Ljubljana 3,00
14. Ljubljana — Kranjska gora — Vršič — Izvir Soče — Trenta — Bovec — Tolmin — Idrija (rudarski muzej) — Logatec — Ljubljana 6,00
15. Ljubljana — Divača — grad Socerb (razgledna točka na Trst) — Rižana — Hrastovlje (ogled srednjeveških fresk) — Koper — Izola — Strunjan — Sečovlje — (ogled solin) — Ljubljana 6,60
16. Ljubljana — Divača — Škocjanske jame — Ljubljana 5,20
17. Ljubljana — Turjak (ogled gradu) — Račica (Trubarjeva rojstna hiša) — Velike Lašče — Ribnica — Kočevje — Ljubljana 4,50
18. Ljubljana — grad Mokrice (Gubčeva ječa) — Zagreb 6,00
19. Ljubljana — Zagreb — Bosanska Gradiška — Banjaluka — Jajce (ogled muzeja II. zased. AVNOJ) — Travnik — Zenica — Ilidža — Sarajevo — Ljubljana 32,00
(na željo preskrbimo prenočišče in prehrano v katerem koli kraju; vračunan je tudi ogled izvira Bosne).
20. Ljubljana — Bled — Radovljica — Begunje — Dolsko — Jesenice — Planina pod Golico 5,00
21. Ljubljana — Maribor (ogled muzeja in akvarija) — Pohorje — Ljubljana 6,50
22. Ljubljana — Jesenice — Kranjska gora — Planica — Tamar — Ljubljana 4,50
23. Ljubljana — Celje — Velenje — Ljubljana 4,00
24. Ljubljana — Celje — Rogaška Slatina — Ljubljana 4,50

Na željo si lahko izberete drugo relacijo, po kateri vozijo naše redne avtobusne linije.

Zahtevajte v najbližji poslovalnici Ljubljana Transport programe in cenike.

PRI PRIJAVI JE PREDLOŽITI:

— naročilnico z naslednjimi podatki: dan izleta, relacijo, uro in kraj odhoda, predviden čas povratka ter način plačila (v gotovini ali preko računa);

— potrdilo (objavo) za skupinsko potovanje s poimenskim seznamom učencev, mladincev, študentov.

Vse cene so računane iz Ljubljane ter veljajo za skupine z najmanj 37 potniki.

Potrdila (objave) za znižano vožnjo dobite v Turističnih birojih:

Ljubljana, Trdinova 3 — tel. 310-033, 313-976
Sentvid nad Ljubljano, tel. 51-976
Vrhnika, tel. 70-034
Domžale, tel. 72-05 72-201
Kamnik, tel. 83-246
Jesenice, tel. 82-264
Slovenj Gradec, tel. 91
Ravne na Koroškem, tel. 29
Črna na Koroškem, tel. 15
Celje, Mariborska ulica, tel. 33-46, 33-47

SE PRAVILNO ROČAMO!

Ljubljana Transport

DNEVNI NAČRT

(HUMORESKA)

Sem mesar, kar je v teh dneh pomanjkanja mesa in vsako-dnevne naraščanja cen prav koristen poklic, moja žena pa je učiteljica, čeprav bi mi bilo bolj ljubilo, kar zadeva denar, da bi bila čistilka v bližnji elektrarni; a nič ne de. V zakonu se namreč odlično dopolnjujeva — jaz skrbim za meseno, ona za duhovno raven družine. Tako smo vsi siti, tudi rahlo zaliti, ne preneumni, skoraj reklama za našo vas — hčerka Klavdija, žena Pepca in jaz. Hčerkičino ime je zelo zanimivo za naše ljudi; izbrala ga je seveda žena in s tem znova dokazala, da ni kar tako; kot recimo naša sosedka Kunigunda, moja prva ljubica, ki nosi bato škornje, cmoka med jedjo in, saj veste, samo opravlja...

In smo srečno živeli in smo se imeli radi; jaz sem skrbel za meso, ona pa me je poučila, da ne smem imeti kompleksa manj-vrednosti pred izobraženimi, a revnimi učitelji, kot ga nima ona pred bogatejšimi mesarji. Ja, vse bi bilo v redu, če ne bi bilo...

Ja, če bi ne bilo teh nesrečnih novih učnih načrtov. Že to mi je bilo sumljivo, da se je morala moja žena Pepca, učiteljica zemljepis in zgodovine, javiti na šoli dva tedna prej kot prejšnja leta; to se je še posebej zamerilo mojim staršem, ker jim ni pomagala do konca pograbitvi otave, kar je počela vsako leto, da si okrepi mišice. Zdrav duh je le v zdravem telesu! Tisti dan, sredi avgusta, je prišla iz šole zaskrbljena, jezna, nasršena, nakremžena, srborita, da bi je skoraj ne spoznal. S Klavdijo sva odšla popoldne ogledovat sosedove svinje, ki so bile na prodaj. Zvečer sva se vrnila pozno in našla sva najino ubogo mamico za ogromnim kupom knjig; zamišljena je bila kot naš predsednik sindikata mesarjev na občnem zboru. Večerja je bila »mrzla«, posebna salama in paradižnik, saj od takrat ni imela več časa kuhati.

Pomisli, je rekla prav jezno, vsako leto pride kaj novega, novi učbeniki, letos novi učni načrti, novi urniki, novi zakoni; ne navadiš se še na eno, pa že pride drugo. Vsak dan je nekaj novega v tej preklesti prosveti...

— Ja, saj je tudi pri nas mesarjih vsak dan nekaj novega... cene...

— Molči s svojo mesarsko modrostjo! — je zavpila, kot bi imela pred seboj vaške paglavce, ne pa mesarja, ki zasluži enkrat več kot ona in še prinese kako klobaso. A kaj ti ona prinese, kaj? A nisem se hotel pripraviti...

Potem ni spala tri dni in tri noči in ni kuhala. Pojedli smo že tri metre klobas. Po treh dnevih je imela prvi odmor, prišla je k meni v prodajalno. Najprej sem mislil, da se mi sanja, a je bilo res. Prišla pa je le za pet minut in takrat sva govorila prvič po treh dneh. Potožila je:

— Velikokrat sem že tarnala zaradi našega dela, a zdaj je prvič prav hudo. Moji načrti so hujši kot tvoji biki, kadar jih kolješ; vse moram napisati; kateri ponedeljek bom obravnavala Matijo Gubca, kateri dan bo lepo vreme, da bom šla na izlet; vpisati moram knjige, ki bodo šele izšle; dve uri lahko zbolim; saj veš, da obležim vsako zimo zaradi angine, letos bo to 13. in 14. januarja, sem planirala; za 26. novembra. A kaj če narava, bolezni, učenci ne bodo ubogali mojega načrta, ki je tako precizen, da je že nesmiseln. A ko pa moramo vse najnatančnejše določiti; ob obletnici najine poroke 1. aprila bom v šestem razredu govorila o kosovski bitki, a vse se mi zdi že nesmiselno...

— Pa reci upravitelju, da je to nemogoče...

— Ah, saj on ni kriv, on nič ne more; oni zgoraj so zahtevali; učitelji pa zmeraj tekmujejo, kdo bo natančnejše izpolnil navodila in zahteve; od tega smo plačani...

— Aha, centralistična prosvetna demokracija...

— Joj, sem se že preveč zamudila, je še rekla in je odšla in mi smo v nadaljnjih dneh pojedli še devet metrov salame. En dan pred pričetkom pouka, ravno sem čistil svinjsko glavo, se je začel globok vzdih olajšanja po vsej vasi, da so obmolknile gajgoče goske in je sosedova Kunigunda dvignila glavo na njivi in prisluhnila... Takoj sem vedel, da si je oddahnila moja Pepca...

ca. Pritekla je na vas in klicala že od daleč: — Pri kraju!

Toda opazil sem nek čuden izraz na njenem licu; neko zamišljenost in nemir. Šla je spat, še prej pa je rekla, da bo jutrišnji dan, to je sobota, naš in da se bomo načrtno oddahnili in sprehodili.

Na začudenje gospodinje sem na vrata obesil napis »ZARADI INVENTURE ZAPRTO!« in s Klavdijo sva nestrpno pričakovala jutrišnji dan.

Žena je vstala že ob petih in takoj sedla za mizo za kup papirjev. Ko sem jo zagledal, sem se takoj prestrašil, da še ni gotova s šolskim delom.

— Torej ne bo nič z našim današnjim sprehodom in počitkom.

— Seveda bo, a moram napraviti načrt.

Obšla me je neprijetna slutnja, ona pa je vzela dvanaest listov in na njih načrta rubrike za posamezne minute. To je trajalo do osmih. S Klavdijo sva v športnih oblekah stala med vrati in čakala. Obrazi so se nama daljšali...

Ob devetih je šele odločila, kam bomo šli.

Pod rubriko »učna sredstva« je napisala, da potrebujemo za hojo vsak dvojce nog, sandale, obleko, jaz pod a) dolge panama hlače, b) Klavdija - kratke sive hlače in c) Pepca široko krako.

Ob enajstih je pisala, kje se bomo za pol ure sončili, pod rubriko »vzgojni smoter« je bilo zapisano - »pogovor o koristi sonca za zdravje«, pod »metoda« pa - »demonstracija o delovanju pigmenta«.

Klavdijin in moj obraz se je še podaljšal.

— Pepca, ali mora to res biti tako natančno?

— Seveda, še dovolj bo samoiniciative. Samo korelacijo še vpišem.

In je zapisala - »rdeče paradižnike za malico povežem z znanjem geometrije; volumen in površina krogle«.

Najina obraza sta bila že podobna konjskim glavam...

Ob enih popoldne smo šli na sprehod, ko je bil rosi in sončni dopoldan že mimo.

Začelo se je takoj za cerkvijo, dobrih sto metrov od doma.

— Mama, lula! je rekla Klavdija.

Pepca je pogledala na listek in odgovorila:

— Ob 15.05 imamo prvi odmor.

— Toda Pepca, mala se bo polulala.

— Ali se naj pregrešim zoper načrt, ki sem ga sestavljala ves dopoldan?

Nadaljevali smo pot in Klavdijine hlače so bile mokre.

— Glejta, ta nasip ob Dravi je vzdržal zadnje povodnji; tako človek premaguje naravo. Ze v starih časih...

In začela je predavati sredi vasi. Medtem se je proti nam prizibal težak voz otave. Mladi voznik Franc je neusmiljeno preklinjal in tolkel vola po hrbtu.

— Uboge kravice! je potožila Klavdija, glej, mama, kako jih tepe. Še meni, dasi sem mesar,

Tudi spomin na deževno poletje...

Lojzek, Marjanca, Dragica in — Koren

Danes smo končali. Tovarišica razredničarka je razdelila spričevala, povedala nekaj spodbudnih besed in podala roko vsakemu izmed nas. Tako sem zaključil obvezno osemletno šolo.

Kako je rekla, ko me je poklicala na oder po spričevalu? »Koren«, seveda, kot ponavadi. Zanj sem bil vedno Koren. Da, prav je tako, to je moj priimek.

Toda onega je poklicala »Lojzek«, kot zmerom. In tisto »Marjanca«, in ono »Dragica«.

Kaj me prijemlje, da razmišljam o takih malenkostih? Oni so bili vedno »Lojzek«, »Marjanca«, »Dragica« in med njimi jaz, Koren. Malo sem sentimentalen. Zakaj pa se je razredničarka tako raznežila, ona je kriva!

Morda ima tudi to svoj vzrok. Da, vzroki in posledice.

Marjanca je bila predsednica mladinske organizacije. Zdej sem skoraj prepričan, da so bili učitelji do nje kar malo bolj prijateljski. Lojzek je odličnjak. Tudi mi smo ga imeli radi, bil je dober tovariš. Draga? Njena mama je učiteljica na naši šoli, poučuje tretji razred, že dolgo. Tudi mene je učila.

Ne, to ni bil vzrok. V drugem, tretjem, četrtem, petem in šestem razredu nismo imeli

mladinske organizacije, Marjanca pa je bila vedno Marjanca.

Dovolj o tem, saj ni tako hudo. Verjetno je bilo naključje. Preveč sem občutljiv.

Spominjam se, da sem bil v prvem razredu tudi jaz »Tonček«. Kako lepo je bilo takrat! Potem sem postal »Koren«.

Tudi z nekaterimi drugimi je bilo tako. Toda Lojzek je ostal in Marjanca in Dragica.

Ne, ne, pretiravam. Vsi učitelji niso bili taki. Ravnatelj, resen in strog mož, nas je vse klical po priimkih. Hvaležen sem mu za to. Tudi matematicarka je tako delala. Pri njenih urah sem se počutil v razredu kar bolj enakopravnega.

Mar sem bil pri drugih učiteljih manj vreden od sošolcev? Tega ne bi mogel reči. Morda so se le navadili na Lojzka, Marjanca, Dragico in — Korena.

Tovarišica razredničarka nam je govorila o preizkušnjah, ki nas čakajo v življenju. Pravi, da moramo biti močni, če jih hočemo premagati.

Bom poskusil, potrudit se bom.

Zdej se bom vpisal v gimnazijo. Pa me vseeno skrbi, kako bo z Lojzkom, Marjanco, Dragico in — Korenom.

Velimir Batič

»Otrok in film« — knjiga, ki smo jo po krivici prezrli

Pred sedemdesetimi leti sta brata Lumière v Parizu zavrtela presenečeno občinstvo prvi (takrat še neimel) film z naslovom »Delavci zapuščajo tovarno«. Posled je zmagovita pot filma ni več zaustavila. Danes je nepogrešljiva kulturna potreba za mladimi ljudmi po vsem svetu in šele v zadnjem času ga je nekoliko zasenčila zadnja beseda tehnikje — televizije.

Statistike povedo, da je večina obiskovalcev kinodvoran mladine do 18. leta starosti.

Menda ni pedagoga, ki ne bi spoznal, kako močan vpliv ima črnebo. In barvni celotni trak na duše mladih ljudi. Zal otroci in pubertniki, kot tudi še marsikateri adolescent, ne znajo ločiti zrna od plev.

Pogostokrat ocenjujejo kvaliteto filma po dokaj šepavi analogiji, tj. da je vsak film, ki nudi razvedrilo, zares dober film. Zato ni čudno, da so filmi, ki so mladini izpod 18 ali izpod 13 let prepovedani, zanje še posebno privlačni, ker vsebujejo nevarne mik tabuja. Med mladino dobimo tudi posameznike, ki si tedensko ogledajo po 7 ali še več filmov; takim, že kar bolestinim oboževalcem filma in njegovih »zvezdnikov« pravimo kinomani. Izhajajo pa iz čustvenih praznih, neurejenih in razpadajočih družin. Sprico nene, a njih življenjskih luči, ki jih vzbujajo kicasti filmi, so ti — zlasti mladini brez tople družinske opore — še posebno nevarni in jo pomagajo (poleg drugih negativnih čini-telejev) tirati v razne oblike neprilagojenega vedenja in v kriminal.

Prav iz teh razlogov nekateri pedagogi film na splošno obožajo in mu pripisujejo krivdo za nekatere negativne pojave med delom sodobne mladine. Takšno ekstremistično načelo pa vsekakor ni utemeljeno. Pravi izbor filma in smotrno do-žiranje obiskovanja kinodvoran je pomemben člen v sestavi celotnega vzgojnega procesa.

Na svetu obstajajo številni in-stituti, ki proučujejo vpliv filma na otrokovo in mladostnikovo čustvo-vanje in (pogostokrat ob sodelova-nju otroške žirije) sodelujejo pri produkciji kvalitetnih otroških in mladinskih filmov. Taki centri so: Children's Film Foundation v Lon-donu (ust. l. 1947), Children's Li-brary v ZMA, Institut za otroško psiho-logijo v Parizu itd.

Vsa tovrstna raziskovanja se med seboj strinjajo zlasti v teh-le točkah: — za otroke je film zelo privlačna oblika rekrea-cije; — filmi koristijo mladim gledal-cem zares le tedaj, če se le-ti pred in po ogledu pogovorijo s starejšimi, izkušnejšimi in razgledanimi ljud-mi (s starši, učitelji, vzgojitelji); — otroški in mladinski filmi so posebna vrsta filma, ki jo je treba skrbno razvijati s tankim posluhom za psihološke značilnosti posamez-nih razvojnih faz otroka oziroma mladostnika.

Vse te podatke in še mnogo dru-gih zanimivih ugotovitev nam posre-duje ilustrirana knjiga poljske av-torice Janine Koblewske-Wroblowe »Otrok in film«, ki jo je iz poljsčine prevedel Anton Aškerc, založil pa v sestavi zbirke Sedme umetnosti Prosvetni servis v Ljubljani že leta 1964.

Ne razumemo, zakaj je ta, vse-binsko tako zanimiva, knjiga ostala skoraj neopazna. Mar res ne zaslu-ži večje pozornosti?

VIATOR

MAJHNA ENCIKLOPEDIJA O SPOLNI VZGOJI

»... Najmočnejša gona, ki obvla-dujeta življenje, tečaja, okoli katerih se suče življenjska os, sta glad in ljubezen; glad je on silni gon, ki seli življenje poedince, ljubezen pa tisti gon, ki varuje rod pred izumrtjem... Vediti je treba, da so cenzure spolne-ga življenja v sodobni družbi še mno-go večje od onih, ki uravnavajo bor-bo za kruh... Toda pomislite, deni-mo, samo to, da doseže deček že s 14. 12. leti spolno zrelost, žentili pa se more dandanes — kdaj? In v vseh teh letih leže vmes zablode, bolezni in smrti...«

Te humane besede je v 5. št. revije »Življenje in svet« zapisal v svojem članku zdravnik dr. Slavko Grum leta 1939. Kljub temu, da je od tedaj minilo že 35 let, je danes še marsika-teri doraščajoči človek o teh, zanj ta-ko pomembnih intimnih vprašanih, vedno pogostokrat bodisi nepozno-bodisi strokovno premalo informiran, zaradi česar po nepotrebnem trpi, nje-gova življenjska sreča pa je ogrože-njena.

Prav zato je pobuda, ki stremi za prosvetljevanjem mladine na področ-ju spolne vzgoje še posebno dragocena in koristna. Ta hvaležna in logi-čna je bila Cankarjeva založba v Ljubljani, ki bo še letos — opogum-ljena po toplem sprejetju Knjižice za starše — začela izdajati še KNJIZNI-CO ZA MLADE, namenjeno predvsem doraščajoči mladini, kakor tudi nje-nim staršem, učiteljem in vzgojite-ljem.

Kot prvi bosta izšli knjižici peda-goga dr. Leona Ziebnika »Vajino lju-bezensko zorenje« in »Zdravnik dr. Bogdana Tekavčiča »Mladost in spo-lnost«. Za tema dvema deloma bodo postopoma izšla še druga, kar pome-ni, da bomo v sorazmerno kratkem razdobju nekaj let dobili majhno slo-vensko enciklopedijo s področja spo-lne vzgoje. Ta nal bi ne manjkala v nobeni šoli, v nobenem internatu in v nobeni ljudski knjižnici. Napove-dane knjižice bodo interesantom — kipecem na voljo v vseh večjih knji-žarnah v Sloveniji za sorazmerno nizko ceno in bodo brez dvoma do-sele svoj plemeniti namen ter olaj-šale marsikateri vzgojni pristop na tem važnem in delikatnem življen-skem področju.

Odhod in prihod

Učitelj Mrak se je poslovil od šole in svojega življenjskega dela. Tih, kakor si je bil želel, brez poslovnih sestankov in ganljivih besed je stisnil roko tvarišem v zbornici. Prvi septem-brski dan jo je napolnil z živahnim vrvenjem, ki je tako značilno za začetek šolskega leta: kolegice v živobarvnih po-letnih oblekah, iz oči in obra-zov veje spočitost, morje besed pripoveduje o tisočih doživeti-jih, ki se umikajo prihajajočim nalogam in skrbem. On pa od-haja, njegova leta med otroki so potekla...

Izpraznil je svoj predal pri dolgi zbornični mizi; leta in le-ta so v njem ležale sivari, ki jih je jemal v roke vsak dan in so z njim živeli samo v šoli. Zdej pa so odslužile in jih jem-lje domov za spomin... Poslednjič se zazre v portret Fran-ceta Prešerna, ki ga je s cho-pinsko grenkobnim izrazom to-likokrat opogumiljal: Stanu se svojega spomni, trpi brez miru! — Zdajle, v trenutku slovesa pa ga poetove oči ne tolažijo več, le sočutno ga gledajo. Upo-kojenec Mrak razume: noče mu greniti odhoda.

Se na vljudnostno besedo k šefu, pa bo za vedno zapustil hram, ki so ga sama okna, son-ce in smeh. Smeh, ki nikoli ne laže... Ravnatelj ni bil sam, sprejemal je novinko. Mrak se je hotel umakniti, pa so ga pri-tegnile besede: — Bolj prav ne moreš priti! Predstavljam ti na-slednico; saj je že kar simbo-lično, da se vama časovno tako ujemata odhod in prihod. Povej ji namesto mene kaj lepega za srečen začetek, ti to bolje znaš... — pravi. — Ne vem, če ima starost današnji mlado-sti kaj prida povedati. Bojim se, da bo vse skupaj podobno dedkovi pravljici... — Mislim, da skoraj ničesar ne znam... — skušajo o nasprotnem prepriče-vati deklečine oči. — Potem, če me pospremite iz paradiža, ki naj postane tudi vam to, kar je bil meni. —

V šolskem parku se dekle ne more premagati: — Rekli ste paradiž... to pomeni delovni idealizem. Vi ste ga torej ohranili do konca. Pa so mi pravi-li, da z leti premine... Želela

bi, da bi bila to zmota, pa če-tudi zmota mnogih. — Vaša že-lja je polna vere. Ne dajte si je vzeti!

— Otrok je drag kamen, ta bolj, drugi manj, vi pa ga mo-rate zbrusiti v kristal. Ne po-zabite, da biser ostane to, čeprav je pohojen in blaten. (Videli bo-ta, kako drug drugemu odriva-jevali slabe učence. Tako poče-njajo vsi, ki se boje nekaj žrt-vovati, radi pa bi blesteli kot dobri pedagogi. Iz dobrega otro-ka ni težko narediti dobrega človeka!)

V gledališču priznavajo pravi-lo, da ni velikih in majhnih vlog; so le veliki in majhni umetniki. Pravi igralec inter-pretira svojo vlogo stotič ena-ko predano kot prvič. Mislim, da velja to pravilo tudi v šoli, saj gotovo ne želite biti roko-delka. Umetnik odklanja prak-ticizem in šablono. Pri tisočem učencu imejte prav toliko srca kakor pri prvem. Je to mogo-če? — se sprašujejo mnogi. — Je.

Spoznali boste, da ljubezen ne prihaja sama po sebi. Kdor jo zna sproti sam z žrtvami ustvarjati, je večno mlad... To, draga tovarišica, je vsa skrivnost našega umetništva; kdor jo spozna in jo osvoji, ima vse — teorija mu je potem igra-ča. Zeleti vam moram torej le eno: da bi vaša ljubezen do otrok nikdar ne usahnila.

Zadržal je njeno roko v svoji in dodal: — Če je bila to Po-lonijeva poslovilna pridiga sinu iz »Hamleta«, se v srcu poje-zite na ravnatelja, če pa z me-noj soglašate, sva dolžna hvalo ravnatelju. — Začuden ga je pogledala: — Jaz že, se pravi vam... zakaj pa vi? — Ker mi je z vami olajšal odhod iz šole. Vem, da pride to še za me-noj in tudi vi boste iz lastnega doživlja pritrldili Cankarju, da so otroci kruti v svoji ljubezni. Vendar bova pogumno prebole-la vsak svojo bolečino, vi za-četek, jaz konec.

Molče sta si pokimala. Po nekaj trenutkih se je dekle obr-nilo z zadrego v glasu: — Če mi bo kdaj le pretežko...? — Prijazno ji je odvrnil: — Stanu-jem v tistile hiši z gorenjskim balkonom... —

Janez Lampič

D. Pavlič-Lorenčak: Poplava (olje) 1965

Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič« na robu svojega življenja?

»Učiteljski pevski zbor je homogeno visoko kvalificirano umetniško telo, ki ga moramo imeti za enega najboljših reprezentanc slovenske republike zborovske glasbe«, je nekoč zapisal prof. dr. Adolf Ploj. Zato ima po izjavi naših sodobnih glasbenih vrhov vso pravico do življenja in se mora ohraniti.

Člani te homogene pevske družine smo se doslej skozi štiri desetletja redno zbirali dvakrat letno, in to v zimskem in poletnem času na pevski tečaj — vaje, ker nam kot prosvetnim delavcem delovni čas ne dopušča drugih terminov. Vedno priprav-

ljeni žrtvovati svoj zasluženi prosti čas in tudi precejšen delež lastnih sredstev intenzivno in s polno odgovornostjo krepko delamo po 6 do 8 ur dnevno, in to ne glede na vroče poletne dni ali trdo zimo. Smo resnični pevci, prežeti z globokim idealizmom in poštvenostjo.

Raztreseni širom Slovenije, zakopani v delo in v neomejene dolžnosti na šoli in v političnem delu, imamo zato v zboru zelo težke delovne pogoje. Naš zbor je v tem pogledu edinstven!

Toda kljub težavam naši koncertni nastopi tako v ožji doma-

Spomin na letošnja počitniška potepanja

S PIONIRJEM V NOVO ŠOLSKO LETO

Vedno sem menil, da se mora učitelj pri svojem delu v šoli nasloniti na mladinsko periodiko. Prav tako pa tudi trdim, da mora imeti mladinska in pionirska periodika tako koncepcijo, ki bo učitelju močna opora pri doseganju učno-vzgojnega smotra pouka in bo zmanjšala vrzel, ki jo učitelj čuti med ob pomanjkanju kvalitetnih učbenikov oziroma priročnikov za učitelje.

Lahko s gotovostjo trdim, da je revija Pionir tako koncepcijo že dosegla in jo v zadnjih treh šolskih letih stalno izpopolnjevala. Upam, da tudi v letošnjem šolskem letu uredniški odbor ne bo odstopil od v zadnjih letih nezakazane koncepcije in programa, saj ta povsem zadovoljuje želje in potrebe učenca srednje in višje stopnje osnovne šole, hkrati pa vsebinsko združuje in dopolnjuje zanimivo in koristno za zabavnim. Menim, da lahko prav taka koncepcija, kot jo ima Pionir sedaj, opravi veliko za izobraževanje izven pouka, za kulturno in estetsko vzgojo naših učencev.

Ce pregledamo vsebino Pionirja, letnik 1965—1966, vidimo, da Pionir ni več pretežno leposlovna revija, namenjena le branju in zabavi. Prinaša vsebinsko raznovrstne sestavke, ki jih lahko koristno uporabijo predavatelji vseh razredov in predmetov od 4. do 8. r. osnovne šole. Zato propagiranje revije in pridobivanje naročnikov ni več samo naloga predavatelja slovenskega jezika, temveč vseh učiteljev šole. Seznanjanje učencev z vsebino revije naj bo neposredno, nevisljivo in spontano, kajti le tako bo revija učenca privlačevala, v nasprotnem pa jih bomo prej odbili. Posebno če nastopamo avtoritativno. Morda bi bilo prav (in

JESENSKO KNJIŽNO PISMO

Dragi bralec! Poletje je za nami, jesen trka na vrata in učilnice so polne vesele mladine. Ker smo vsi, nas kar nekoliko skrbi, kako jo bomo učili in vzgajali. Kako naj bolje pripravili za vstop v življenje. K sreči v svojem prizadevanju nismo osamljeni. Neopazna, toda vztrajna dejavnost založb nam je že takoj ob začetku pouka postavila v knjige police nekaj knjžic, ki nas bodo vzpodbudile k premišljevanju, nam utrdile že pridobljeno znanje in nas obogatile z modernimi pogledi na področju pedagoške znanosti.

Mariborska ZALOŽBA OBZORJA je pripravila pod skupnim naslovom »Oblikovanje socialistične osebnosti v osnovni šoli« štiri kratke monografije tehle avtorjev:

— M. Močnik razpravlja o delovni vzgoji in poudarja njen izreden pomen pri oblikovanju moralnega lika mladine.

J. Pihler je prispeval razmisljanja o pomenu in vlogi moralnega pouka in moralne vzgoje, iz katerih je razvidno, kako je težko človeku postati človek in kako pogostokrat se nam dogaja, da govorimo eno, ravnamo pa prav nasprotno. Pisec obširno razglablja o učiteljevi osebnosti in opozarja na številne pomanjkljivosti, ki zavirajo njeno uspešnejšo rast v škodo generacij, ki so mu zaupane v učenje in vzgojno vodenje. V zadnjih dveh poglavjih nam spregovori tudi o metodah učenega dela pri moralnem pouku in o možnosti ocenjevanja učencev pri tem pouku. Čeprav le skopo povzema glavne elemente avtorjevih izjav, nanje spriču njihove aktualnosti še posebej opozarjamo!

— D. Končnik se je oprijel tiste pedagoške problematike, ki nam povzroča nemalokrat precejšnje težave: kako naj ravnamo z nadarjenimi učenec in kako naj kar najbolj razvijemo njihove darove, ne da bi pri tem trpelo kolektivno delo v razredu. Avtor zagovarja načelo individualizacije pouka, ki izhaja iz enkratne individualnosti posameznega učenca, kar pa moramo strogo ločiti od individualistične vzgoje, kateri ni mesta v naši družbeni stvarnosti. Zelo koristno je tudi vključevanje nadarjenih učencev v ustre-

ne predmetne krožke, vendar pa moramo tudi pri pedagoškem vodenju teh učencev vedno upoštevati humano načelo, da tudi od nadpovprečnega učenca ne gre zahtevati več kot dejansko zmora. Če bi ravnali nasprotno, bi lahko škodovali razvoju njegove mlade osebnosti.

— M. Pegus opozarja na nekatere protislovja v pogledih psihologov in strokovnjakov na sintezo in svetlobo sestavljenjem šolskih slovenskih slovnice »naj bolj upoštevajo tuji obrzi, strah pred živalmi, nočni strah, strah pred napakami in strah pred osamljenostjo. Lahko bi navedli še druge vrste strahu; koliko hudega strahu užijejo npr. otroci očetov alkoholikov, ko se ti v poznih nočnih urah pijani vračajo domov! Strah povzroča tudi razne naravne katastrofe, kot so potresi, poplave, požari itd. Tudi prometne nesreče so lahko vzrok nemajhnega strahu. Težka bolezen v družini zbuzja ne samo strah, marveč tudi žalost zaradi bližajoče se izgube draga človeka. Doživljanje strahu je obsebovesko, vendar s to razliko, da so nekateri ljudje bolj občutljivi kot drugi in da so otroci bolj dovzetni za strah kot odrasli. Avtorica analizira vsako obliko strahu posebej, pri čemer daje praktične preventivne in kurativne nasvete za njegovo preprečevanje in odpravljanje.

— Dr. Zdenka Humar obravnava strah kot zdravilno. Realen in prijeten strah, strah od otroka, ki potrebuje zdravilno pomoč, ter občutek, da mu stojimo ob strani, odpravi marsikateri nepotreben strah, ali pa ga vsaj močno omili, kar olajša zdravljenje malega pacienta. Sredstva za pomiritev pa predpisuje zdravnik le v primerih, ko jih predvideva medicinska znanost in zdravniška etika.

Drugo knjižico z naslovom »Puberteta — drugo rojstvo« je napisal dr. Franc Pediček, ki ga problemi pubertetnikov in adolescentov še posebno zanimajo. Čeprav se je o puberteti že ogromno pisalo in jo osvetljevalo iz najrazličnejših vidikov, je brez dvoma ta interval človekovega razvoja tista enkratna biopsihosocialna revolucija v mladi osebnosti, ki bo vedno pritegovala pozornost radovednega znanstvenega očesa pedagoških, psihologov in sociologov. Pubertetnik, ki ni pripravljen na to, mladenič, ki je zapustil pravilno obalo otroštva, da bi priplaval na breg odraslih ljudi, samemu sebi nerazumljiv mlad človek, ki so se mu vse vrednote, v katere je doslej veroval, obrnile na glavo in se zamotale v divji vrtež protislovij, je naše pomoči še prav posebno potreben. Prav zato ima avtorjeva knjižica, ki ima širok poljudno-vzgojni pomen, še posebno

KNJIGE ZA MLADINO

Kristina Brenkova: NOVOLETNO DARILO

Sprejem prvošolcev v osnovni šoli
Bratov Ribarjev

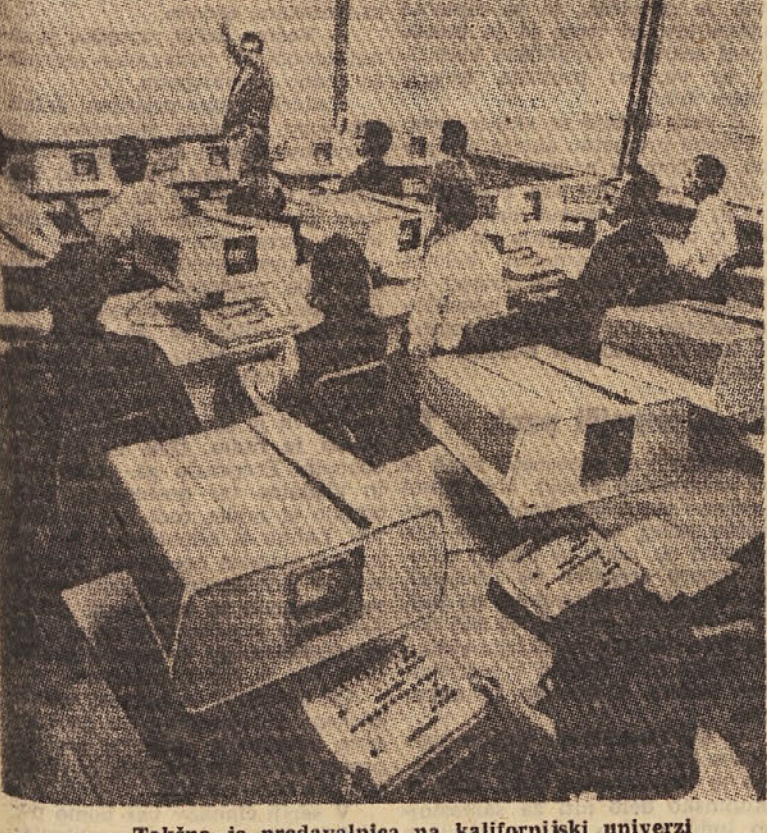
V nedeljo 4. septembra so imeli v osnovni šoli Bratov Ribarjev v Brežicah majhno slovesnost: za učence prvih razredov so priredili majhen sprejem. Program, ki so ga pripravili novince solarji sami, je obsegal recitacije, glasbo in film, namenjen posebej najmlajšim gledalcem. Na prireditvi so povabili tudi starše, ki jih je tolikšna pozornost prijetno presenetila.

Doslej v Brežicah ni bilo takih sprejemov, zato je letošnji prvi šolski dan, namenjen 105 novincem, pomenil za vse pravo doživetje.

S. Skočir

Tisti, ki se ne ukvarja poklicno z dramaturgijo, bo v dosegljivih priročnikih težko našel definicijo z dramskih prizor ali prizorec. Ali je to drama v malem, torej mala drama, ali je ilustracija črtice, odsko po povedovanju črtice, ali ne veljajo za take prizorec zakonitosti, ki so lastne dramski umetnosti? Tako sem se spraševal, ko sem prebral Novoletno darilo Kristine Brenkove. (Kurirčeva knjižnica, Kristina Brenkova: Novoletno darilo, zbirka mladinskih igrice. Zavod Borec, Ljubljana 1965.) Osebo mislim, da bi morale mladinske igrice (kot je svoje besede za odtok preoprijemljivo imenovala Brenkova) vendarle vsebovati vsaj nekaj elementov dramatske gradnje, da bi morali čutili dramsko napetost, da bi se morale razlikovati od mladinskih črtic. Tega pa je v omenjeni knjižici zelo malo.

da kvalitetnih mladinskih iger, igrice in prizorov iz tega časa tako rekoč natič.

Takšna je predavalnica na kalifornijski univerzi

Med devetimi igricami imajo po mojem mnenju morda le štiri nekaj dramskih elementov in kvalitet (Velika želja, Novoletno darilo, Nalivno pero in morda Azil), ostalih pet pa (Dolga pot, Pastirček partizan, Moj sin, Dobri sovražnik, pes, Komandant, kurir, skorajda) ne sodi v knjižo v dramski obliki. Sicer pa je bila večina teh najbrž napisanih v drugih literarnih oblikah — črtice — (kot recimo Dolga pot) — verjamem, da celo dovolj uspešno in ne vidim potrebe, da jih je avtorica spreminjala v nedramatične dramske prizore. Odrsko so najbrž zelo neudinkovite, češar jim ne moremo zlahka opustiti. Kljub tolažilnim pripisom »odrsko črtice v li slikah« (bi pa že raje na proslavi lepo prebral črtico, ki je učinkovita, kot jo uprizoril zmrcvarjeno na enajst neudinkovitih slik), »odrski prizor, primeren za komorno izvajanje« itd. Ne rečem, da bi ne bilo prav posodobiti naših proslav s »komornimi koncertnimi prizori«, toda če so ti prizori blede, nedramski monologi, ki zahtevajo le tehnične spremembe, so celo zahtevni v uprizoritvi, pa seveda ne vidim vzroka, da bi uprizorili prizore zaradi prizorov. Pri tem seveda ne mislim na vse besede, marveč na tiste, ki so v tej knjiži odveč (in takih je polovica). S tem ne trdim, da je vsebina ali ideja neprimerna (skoraj vsi govorijo o dogodkih med zadnjo vojno, sintetično ali retrospektivno), le oblika ni učinkovita.

Pa si oglejmo tiste prizore, ki imajo take kvalitete, da bi se lahko imenovali mladinske igrice!

Velika želja pripoveduje o bratu in sestri, ki sta v domu partizanskih sirot in greta ob novem letu

Knjigo je lepo opremil Ernest Kr. Tone Partljič

KOMPAS KOMPAS KOMPAS KOMPAS KOMPAS

Za jesen vam je pripravilo turistično in avtobusno podjetje

KOMPAS

vrsto zanimivih izletov — namenjenih vodstvom šol ter kot pomoč šolskemu pouku:

- 22 ZANIMIVIH TRAS ŠIROM SLOVENIJE
- POD IZREDNO UGODNIMI POGOJI
- VOŽNJA Z MODERNIMI TURISTIČNIMI AVTOBUSI
- PO ŽELJI PRIPRAVIMO NOVE TRASE

ZAHTEVAJTE PROGRAME

KOMPAS KOMPAS KOMPAS KOMPAS KOMPAS

